

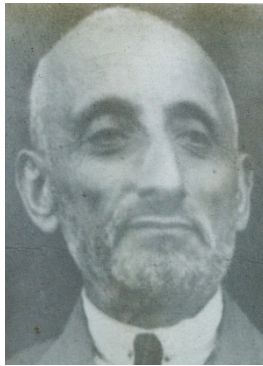

**OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E DİNİ HAYATIN İNTİKALİNDE
ÂRİF BİR ÂLİM
OFLU MEHMET RÜŞTÜ ÂŞIKKUTLU EFENDİ**

*Emin ÂŞIKKUTLU **

A. Hayatı

1901 yılında Trabzon'un Of ilçesine bağlı Uğurlu (eski adı Çifaruksa) kasabasında doğdu. Babası Ahmed Cemaleddin Efendi (1876-1948), annesi Hanife hanımdır (1876-1968).

İlk tahsilini diplomalı bir öğretmen ve icâzetli bir hoca olan babası Ahmed Cemaleddin Efendi'den yaptı. Küçük yaşlarda Kur'an-ı Kerim okumasını öğrendi ve erken yaşlarda köyünün hâfız üstadlarından hıfzını ikmal etti¹.

* Prof. Dr., KTÜ İlahiyat Fakültesi, easikkutlu@ktu.edu.tr

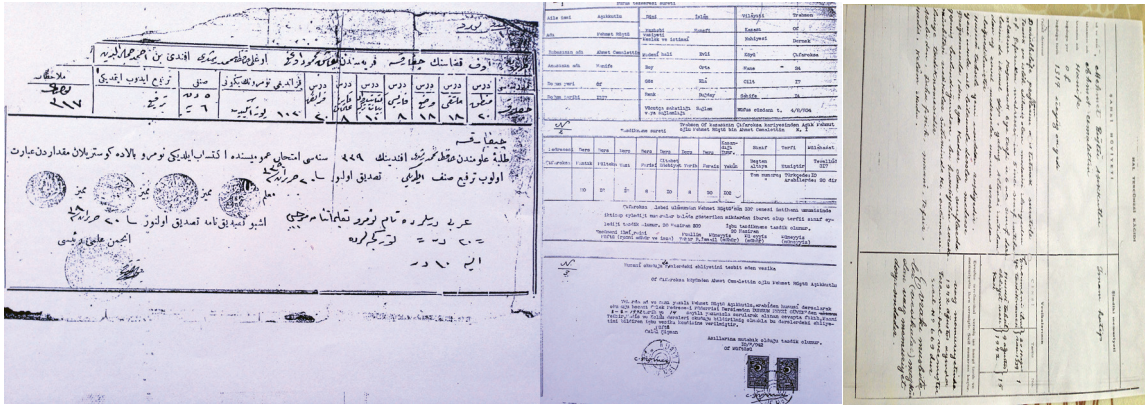
1 Bu üstadlardan biri, Aliyazıcıoğlu Hafız Tahir Efendi b. Muhammed'dir (ö. 1333/1917). Hafızlığını onüç yaşında ikmal ettiğine dair bilgi (bkz., Mehmet Günaydın, Kıraat Alimi Mehmet Rüştü Âşikkutlu'nun Din Eğitimi ve Öğretimine Katkıları, Dini Araştırmalar, Ocak-Nisan 2000, c. 2, sy. 6, s. 183), o dönemin tedrisat geleneği açısından değerlendirildiğinde hafızlık için geç bir yaşı göstermesi sebebiyle ihtiyatla

Arapça tahsilinin yedi yılını aralıksız olarak derslerine devam ettiği köylüsü ve yörenin meşhur müderrisi Çalıkzâde Tahir Efendi (ö. 1924) ile Kasımzâde Hasan Efendi'den (1872-1935); iki yılını da Of'un Sıraağaç (Çalek) köyünde, İstanbul Dârülfünûn Dersîamları'ndan Çalekli (veya- Güveli) Hacı Dursun Efendi diye bilinen Dursun Feyzi Güven'den² (1883-1977) yaptı.

Hocası Çalekli Hacı Dursun Efendi

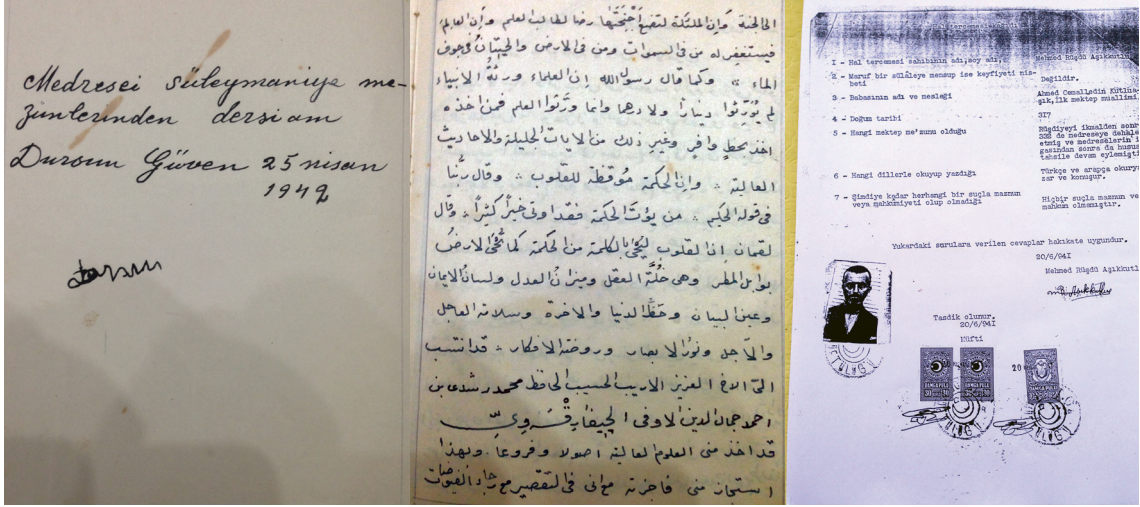
Dönemin Dârulhilâfe Medreseleri'nin yeniden düzenlenen programları uyarınca tedrisat yapmalarına izin verilen medreselerden Çifaruksa Medresesi'nde otuz yıl müderrislik yapan son devir Osmanlı ulemasından Paçanlı Bakkalzâde İsmail Hakkı Efendi'den (1830-1921)³ Feraiz okudu ve icazet aldı. Ardından mezkûr medresenin imtihanla dördüncü sınıfına kaydolarak tahsiline devam etti. Altıncı sınıfın derslerini ikmal ettiği halde imtihanlarına girmeden önce medreseler kapatılınca (1924)⁴ yukarıda adı geçen Çalekli Hacı Dursun Hocaefendi'den bir süre daha Tefsir, Hadis, Usûl-i Fıkıh, Kelam/Akaid ve Meânî gibi dersler okuyup Ulûm-i Âliye icazetnamesi aldı⁵. Daha sonra gerek özel hocalardan aldığı gerekse medresede gördüğü dersler, Rüşdiye tahsiline denk sayıldı⁶.

Darülfihlefe Medresesi Tasdiknamesi (solda) ve Latinize Edilmiş Tasdikli Örneği (ortada) Rüştiyeye denklik belgesi (Sağda)

karşılmalıdır.

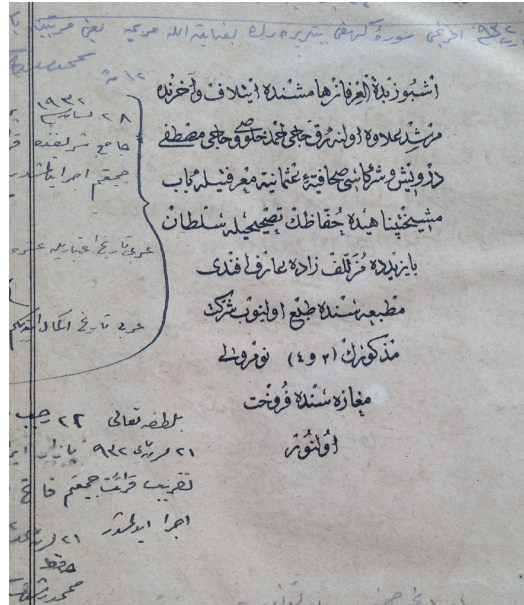
- 2 Hayatı için bkz., Yavuz, Yusuf Şevki, "Güven, Dursun Feyzi", DİA, XIV, 328-329, İstanbul, 1996.
- 3 Hayatı için ayrıca bkz. "Yavuz, Yusuf Şevki, "Bakkalzâde İsmail Hakkı", D.İ.A., IV, 545, İstanbul 1991.
- 4 Beşinci sınıftan altıncı sınıfa geçtiğine dair 20 Haziran 1339 tarihli tasdiknamenin aslı Diyanet İşleri Başkanlığı'ndaki özlük dosyasında mevcuttur. Bu tasdiknamedeki notlarına göre, başarı ortalaması pekiyi derecesindedir.
- 5 Dursun Güven imzalı bu icazetname, 25 Nisan 1942 tarihlidir. Ayrıca Of Müftülüğü, Âşıkutlu Hocaefendi'nin özlük haklarıyla ilgili işlemlerde resmî dayanak olmak üzere 8/8/1942 tarih ve 14 sayılı bir yazıyla Dursun Feyzi Güven'e müracaat ederek bu durumu tevsik etmiştir. Diğer taraftan Aşıkutlu'nun Hacı Dursun Efendi'den aldığı Ulûm-i Şer'iyye ve Funûn-i Arabiyye'ye dair 23 Cemaziyevvel 1374 (4 Kânunisânî 1370) tarihli başka bir icazet kaydı daha vardır.
- 6 20. 6. 1941 tarihli Of Müftülüğü'nce onaylı haltercemesi kağıdı

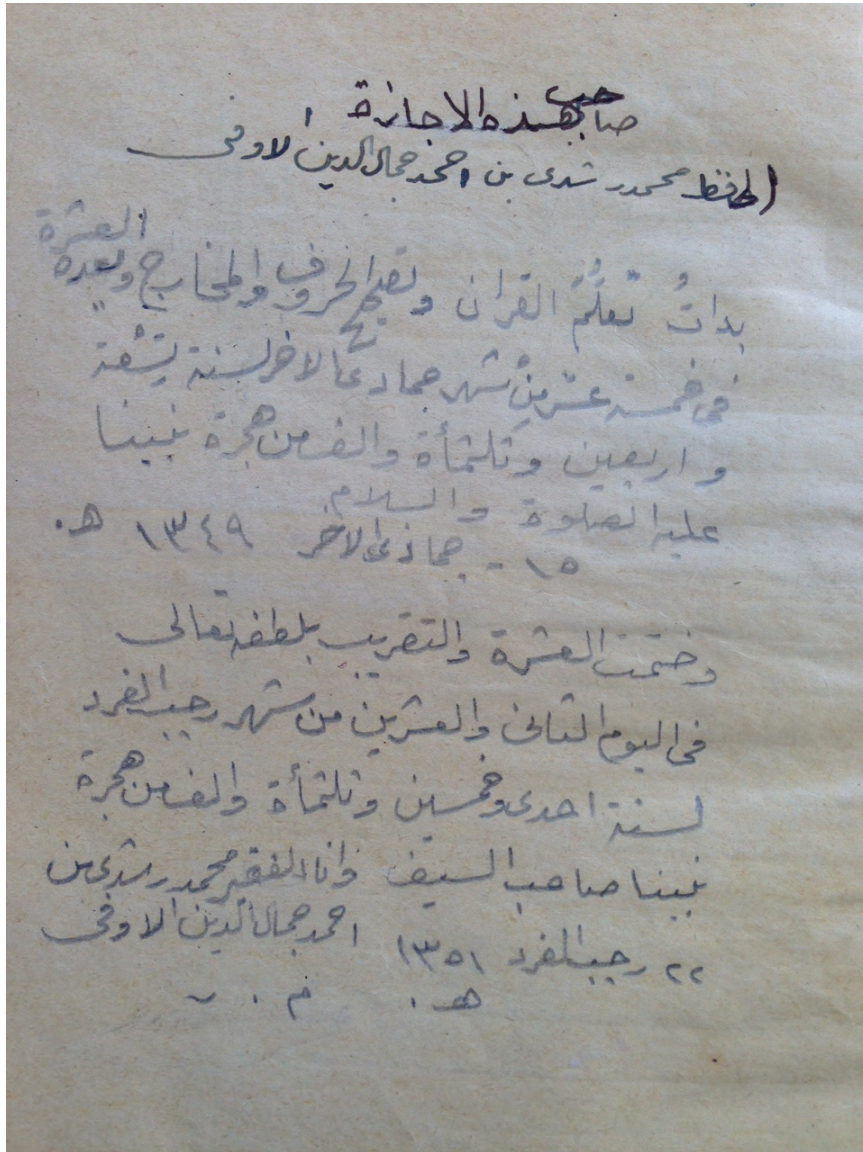
Dursun Feyzi Güven'den Aldığı
Ulûm-i âliye İcazetnamesi.

Rüşdiye-i ikmal ettiğine dair belge

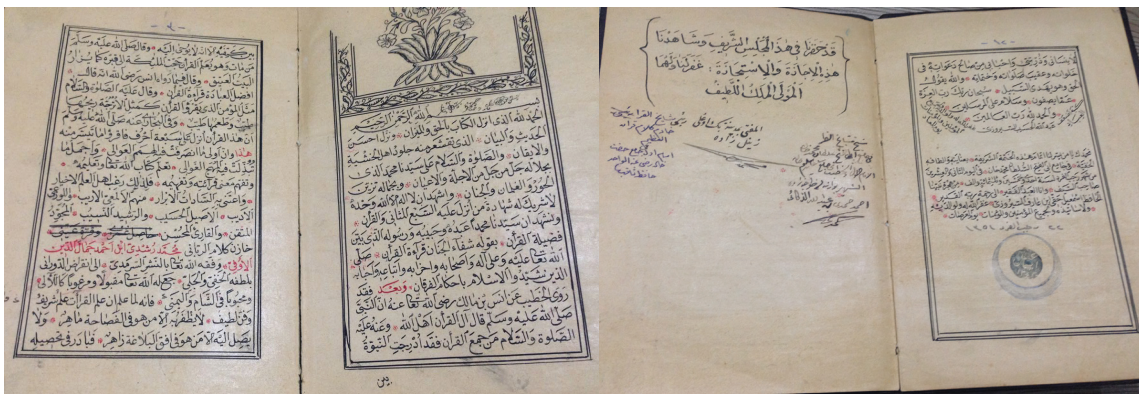
1930 yılında İstanbul'a giderek dönemin meşhur kıraat üstadlarından ders aldı. Bu çerçevede 22 Aralık 1931'de (12 Şaban 1350) Fatih Camii Dersîâmı, aynı zamanda Şehzâde Câmiî Şeyhu'l-Kurrâ'sı ve Kılıç Ali Paşa Camii Vâizi olan Serezli Hacı Hafız Ahmed Şükrü Efendi'den (ö. 5 Mart 1932/27 Şevval 1350) bir müddet tecvid, tashih ve meharîc-i hurûf dersleri aldıktan sonra Kırâat-i Aşere okumaya başladı. Enfal suresinin sonuna geldiğinde bu hocası vefat edince, Tevbe suresinden itibaren mezkûr hocasının yeğeni olan ve Kesikbacaklı İsmail Efendi diye bilinen Serezli Hacı Hâfız İsmail Hakkı (b. Ârif) Bayrî'den (1905-1972) Aşere okumaya devam etti. Toplam dört ay on günlük bir sürede Aşere'yi bitirdi ve 28 Nisan 1932 Perşembe günü (22 Zilhicce 1350) Fatih Camii'nde Kırâat-i Aşere icazet merasimi yapıldı. Ardından Takrîb düzeyinde kıraat ilmini de aynı zattan yedi ay gibi bir sürede okudu ve yine Fatih Camii'nde 8 Kasım 1932 (21 Teşrinisâni 1351) Pazartesi günü Takrîb icazet merasimi icra edildi.

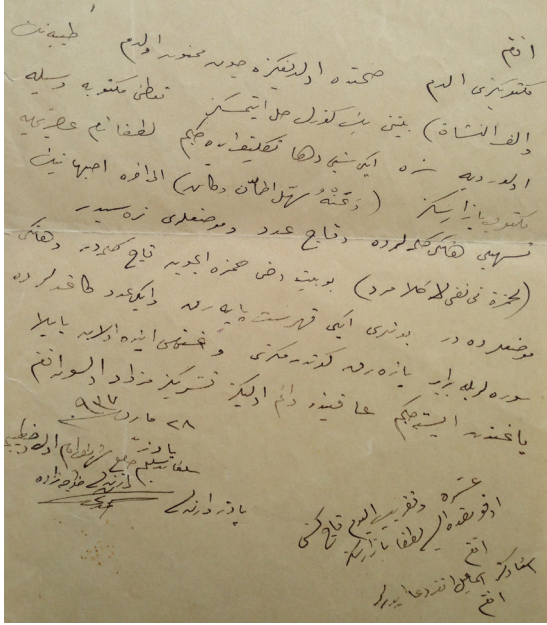
O dönemde kullandığı Zübde'ye kaydettiği Aşere ve Takrîb icazet tarihleri.

İstanbulda Tecvid, Aşere ve Takribe başlama ve bitirme tarihleri

Kiraat icazetnamesinin ilk ve son varakları

Varnalı Ahmed Hamdi Efendi'nin mektubu

Efendim,

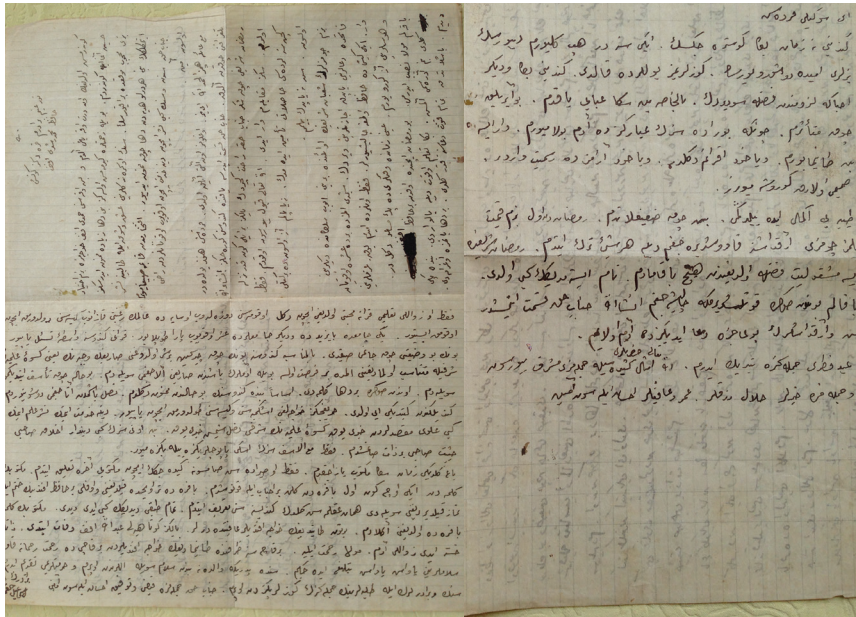
Mektubunuzu aldım. Sıhhatte olduğunuza çok memnun oldum. Tayyibe'nin (والف النشأة) beytini pek güzel halletmişsiniz. Teat-i mektuba (mektuplaşmaya) vesile olur diye size ikisini daha teklif edeceğim. Lütfen (...)

mektup yazarsınız. (وَعنه سهل اطمان وكن) ila ahirih. İsbahânî'nin teshili hangi kelimelerde ve kaç aded ve mevzileri (yerleri) neresidir. (لحمزة في نفي لا كلامرد) Bu beyt dahi Hamza için kaç kelimedir ve hangi mevzilerdedir. Bunları iki fihrist yaparak ve iki aded kağıtlarda sûreleriyle beraber yazarak göndermenizi ve Ağustos ayında olan yayla yağından isteyeceğim. Afiyette daim olunuz. Neşriniz müzdâd (ziyade) olsun Efendim. 28 Mart 1937

Yavuz Sultan Selim Câmîi Şerîfi İmam-ı evveli ve Hatîbî Varnalıhocazâde Ahmed Hamdi

(Not): Aşere ve Takrib elyevm (halen) kaç kişi okumakta ise lütfen yazarsınız efendim. Üstadınız İsmail Efendi dua ederler efendim.

Kıraat ilmi'ne dair kural ve uygulamaların rumuzlarla anlatıldığı İbnü'l-Cezerî'nin "Elfiye" türündeki *Tayyibe* adlı⁷ manzum eserini ise, Fatih Câmîi Şeyhu'l-Kurra'sı ve Sultan Selim Câmîi Baş İmam-Hatibi, Varnalı(hoca)zâde diye bilinen Ahmed Hamdi (b. Abdullah ez-Zekâî) Efendi'den okudu.⁸ Bu süreçte hocalarının sevgi ve takdirlerini kazandı.

Serezli Kesikbacak İsmail Efendi'nin mektubu

⁷ Tam adı, *Tayyibetü'n-neşr fi'l-kurâati'l-aşerî*'dir.

⁸ İstanbul'da o dönemde kullandığı yukarıda bahsedilen *Zübdetü'l-İrfan*'ın son sayfasına kaydettiği Tayyibe rumûzâtı'ndan sonra "(Bu rumûzât)Hocaefendi'nin kitabından alınmıştır; *Tayyibe*'de de böyledir" notunu 3 Nisan 1932'de düştüğüne bakılırsa, bu tarihte *Tayyibe* okumaya başladığı söylenebilir (a.g.e., 272).

Nuru aynım (Gözümün nuru), Biraderim, Karadeniz Güneşi

Hâfız Mehmed Rüşdi Efendi,

Göndermiş olduğun on dört okka yağı aldım ve beş okkasını Hamdi Efendi Hocamıza bizim ihtiyar Hüseyin Ağa ile gönderdim. Böyle zahmetlere girmemiş olsanız beni daha ziyade memnun edersiniz. Bizi mahcup mevkide bırakıyorsun. Senin öğrendiklerini aşk ve şevk ile talibine neşr etmekteğin beni her türlü hediyeden daha çok memnun ediyor. İftiharımın kabıma sığamıyorum. Cenab-ı Hak senden ve senin gibi neşr için dine hizmet için okuyup okutanlardan razı olsun. Âmin

Maa aile hepimiz elhamdü lillâh iyiyiz. Oğlumuz on altı aylık oldu. Kardeşi henüz yoldadır. Telgrafını çoktan aldık. Cenab-ı Hak kısmet ederse yakında kendisini göreceğiz inşallah. Ramazan-ı şerifi, çok şükür Cenab-ı Hakk'a rahat geçirdik. Yalnız bir-iki gün kadar nezle oldum. Sekiz mukabelem var idi. Allah Teâlâ kabul buyursun, okudum. Fakat geçen senelerdeki hasılatı temin edemedik. Ne yapalım, az olsun da bereketli olsun. Sen ne yaptın bilmem.

Bizim çömezlerin Şaban-ı şerifin evailinde birini Eyüp Sultan'da, diğerini Fatih'de dualarını yaptık, icazetlerini verdik. Şimdi elimizde bir de Aşere okuyan var. İki kişi de hâfız olmaya çalışıyorlar. Fakat onlarda ümidim yok. Azimlerini ve heveslerini az görüyorum. Aynı zamanda vakitleri de pek müsait değildir. Bakalım Mevlâ nasip eder mi? Bu ramazan içinde Of'tan bir hâfız efendi geldi. Benim adresimi almış. Bana talim okut diye yalvardı, ben de peki dedim. Başladık, tamam Kunut duasına kadar geldi, bir daha yanımıza uğramadı. Fakat o zavallı, talimi Kur'an'a muhabbeti olduğu için değil, okumasını düzeltip o sayede alemin rağbetini kazanıp kesesini doldurmak için okumak istiyor. Yeni Cami'de, Bayezid'de ve diğer camilerde aşır okuyup para topluyor. Kur'an'ı kendisine vasıta-i tese'ül (dilenme aracı) yapıyor. Bunun bu vaziyeti çok canımı sıktı. Bilmünasebe kendisine bunun çok çirkin bir şey olduğunu, sarığın ve cübbenin yani kisve-i ilmiyenin şerefiyle mütenasip olmadığını elimde bir fırsat olsa böyle adamların başından sarığı alacağımı söyledim. Bu hale çok teessüf ettiğimi söyledim. Ondan sonra bir daha gelmedi. Esasen ben de kendisinin bu halinden memnun değildim. Nasıl başımdan atacağımı düşünüyordum. Kendiliğinden gittiği iyi oldu. Herifceğiz, hocalığı işkembesini ve kesesini doldurmak için yapıyor. Dine hizmet etmek neşr-i ilim etmek gibi ulvi maksatlardan haberi yok. Kisve-i ilmiyenin şerefi nasıl işmiş haberi yok. Ben onu sizin gibi dindar, ahlâk sahibi, haysiyet sahibi bir zat sanmıştım. Fakat maalesef sizin eski pabuçlarınıza bile benzemiyor.

Yağ geldiği zaman sana mektup yazacaktım. Fakat o sırada sen Samsun'a gideceğin için mektubu ahire(sonraya) talik ettim (bıraktım). Mektubun gelmeden iki-üç gün evvel Bafra'dan gelen bir ahab ile konuştum. Bafra'da teravih de kıldığını ve Of'lu bir hâfız efendinin hatimle namaz kıldırıldığını söyledi. Hemen aklıma sen geldin. Kendisine seni tarif ettim. Tamam tıpkı dediğin gibi idi dedi. Mektubun gelmeden Bafra'da olduğunu anladım. Bütün tanıdığın hocaefendiler afiyettedirler. Yalnız Kütahyalı Abdullah Efendi vefat etti. Zaten hasta idi zavallı adam. Mevlâ rahmet eyleye. Birkaç sene zarfında tanımadığın hocaefendilerden birkaçı da rahmet-i Rahman'a kavuştu. Selamlarını yavaş yavaş tebliğ edeceğim. Sen de pederine, validene benden selam söyle. Ellerinden öperim ve hürmetlerimi takdim ederim. Senin ve biraderlerin ile talebelerinin cümlelizin gözlerinden öperim. Cenab-ı Hak, cümlemize feyz ve tefvik ihsan eylesin, Âmin.

Biraderin Hâfız İsmail Hakkı

Ey Sevgili Kardeş,

Kendini ne zaman bana göstereceksin. İki senedir hep geliyorum diyorsun bizleri ümide düşürüyorsun. Gözlerimiz yollarda kaldı. Kendini bana ve diğer ehibbana (sevdiklerine) lüzumundan fazla sevdirdin. Bilhassa ben sana abayı yaktım. Bu ayrılık(dan?) çok müteessirim. Çünkü burada sizin ayarınızda adam bulamıyorum. Var ise de ben tanımıyorum. Veyahut akranız değildir. Veyahut aramızda resmiyet vardır, samimi olarak görüşemiyoruz.

Tayyibe'yi ikmal edebildin mi? Ben çok zayıflattım. Ramazandan evvel bizim kıymet bilmez çömezi arkadaşına kavuşturacağım diye her şeyi terkettim. Ramazan-ı şerifte ise meşguliyet çok fazla olduğundan hiç bakamadım. Tam istemediğin gibi oldu. Bakalım bundan sonra kuvvetleştirmeğe çalışacağım. İnşallah Cenab-ı Hak kısmet etmiştir. Sen ve arkadaşların bu acize dua ediniz de adam olayım.

İd-i fitrı (Ramazan Bayramını) cümlenize tebrik ederim. Allah Teâlâ Hazretleri emsal-i kesiresiyle cümlemizi müşerref buyursun ve cümlemize hayırlar, helal rızıklar, ömür ve afiyetler ihsan eylesin. Âmin.

Genç yaşlarda köyündeki mahalle mescidlerinde fahri imamlık yaparak görev hayatına başlayan Âşıkutlu, Bafra ve İzmir gibi Türkiye'nin muhtelif yerlerinde hocalık yaptı. Ayrıca hocası Dursun Feyzi Güven'in Sıraağaç (Çalek) köyünde bir süre fahri öğretmenlik görevinde bulundu. 1928 yılında Hademe-i Hayrat bütçesinden maaşlı olarak köyü Uğurlu Büyük (Merkez) Camii İmam-Hatipliği görevine getirildi.

5434 Sayılı kanun gereğince borçlanma tahakkuk cetveli

Adı soyadı : M.Rüştü Aşıkutlu
 Doğumu : 1317
 Mensup olduğu kurum memuriyeti : Elyevm Of Müftülüğü
 yeti : İmam Hatip

Borçlanmak istenilen vazife	Aldığı ücret		İşe başlama tarihi	İşten ayrılma tarihi	Aradaki müddet				
	L	K			sene	ay	gün	L	K
Hademe vazifesi	6	00	1/5/928	1/2/946	17			6	00
	19	50	1/1/946	3/12/946	10			19	50
	50	00	1/1/947	28/2/949	2	1	27	50	00
	60	00	1/3/949	30/4/950	1	1	29	60	00

İdaremiz memurlarından Of - Cıfarcısa Camii İmami M.Rüştü Aşıkutlu'nun yazılı hizmetlerinin ibraz olunan belge ve kayıtlara nazaran 5434 sayılı kanun maddesi gereğince borçlanma mevzuuna giren hizmetlerden bulunduğu tasdik olunur.
 10/7/1950

Trabzon Vakıflar Müdürü
 Resmi mühür ve imza

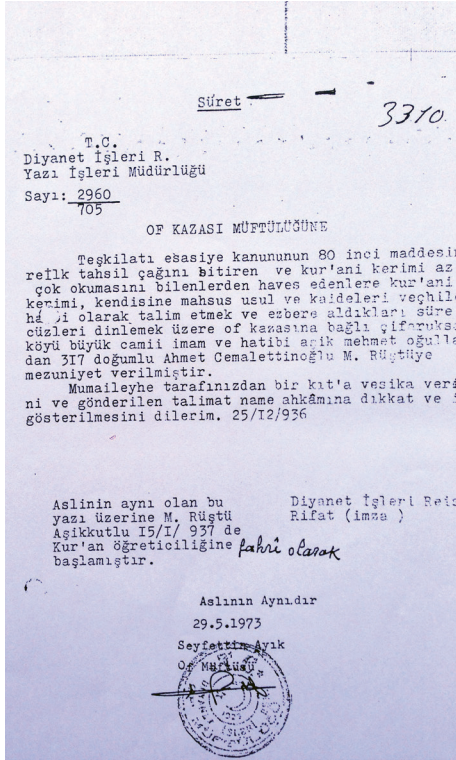
İşbu cetvel 9/9/950 gün ve 273 sayılı yazımızla Diyanet işleri başkanlığına gönderilen aslına uygun olduğu ve ücretli daimi kadrodan olduğu tasdik olunur.
 26 Temmuz 951

Of Müftüsü Celâl Şişman

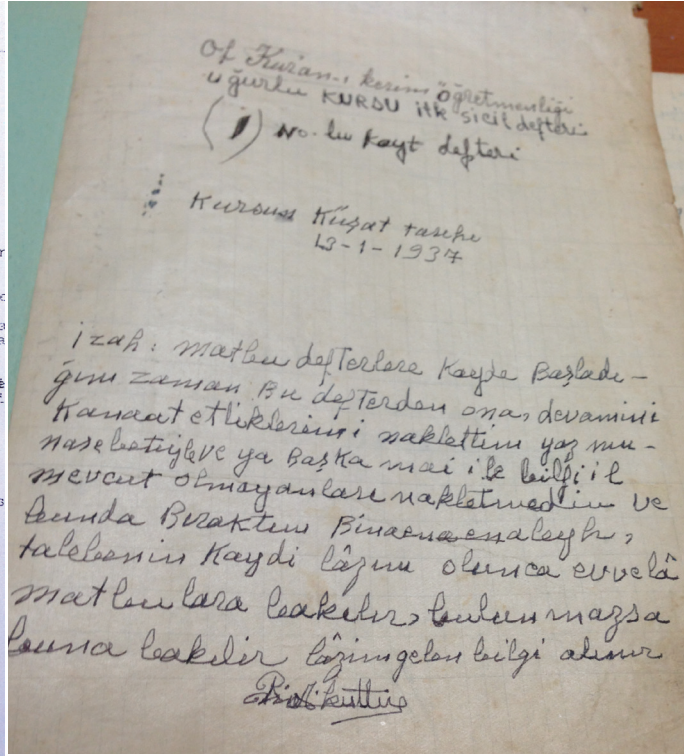
Hademe-i Hayrat Bütçesinden Görev Belgesi

1932 yılı sonlarında İstanbul'dan memleketine döndükten sonra büyük bir arzu ve idealle gayr-i resmi olarak başladığı Kur'an-ı Kerim öğreticiliği faaliyetini resmileştirmek amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı nezdinde bizzat girişimlerde bulundu ve 1936 yılında Türkiye'de fahri Kur'an Kursu öğreticiliği yapmak üzere resmî izin almayı başaran ilk kimselerden biri oldu⁹.

9 Bkz., Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 25/12/1936 tarih ve 2960/705 sayılı ve Başkan Rifat Börekçi imzalı Fahri Kur'an Öğreticiliği İzin Belgesi. Bu yazı üzerine fiilen göreve başlama tarihi 15/1/1937'dir.

Dönemin Diyanet Reisi Rifat Börekçi İmzalı
Fahri Kur'an-ı Kerim Öğreticiliği İzin Belgesi

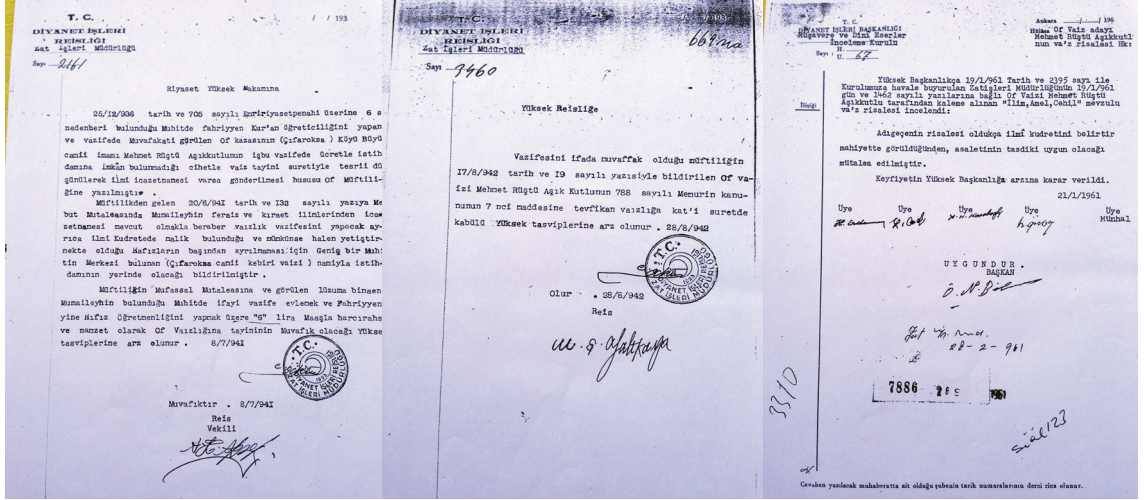
Of/Uğurlu Kur'an Kursu kayıt defteri

Bu görevi yürütmekteyken 8/7/1941'de dönemin Diyanet İşleri Reis Vekili Ahmed Hamdi Akseki imzasıyla "aday vaiz" olarak Of Merkez Vaizliği'ne tayin edildi¹⁰. Of müftülüğünün önerisi üzerine 18/8/1942'de Reis M. Şerafeddin Yaltkaya'nın onayıyla 3310 sicil numarası ile bu göreve kesin ataması yapıldı¹¹. 1960'ta kaleme aldığı "İlim-Amel-Cehil" adlı vaaz risalesi Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dini Eserler İnceleme Kurulu'na Aşıkcutlu'nun ilmî kudretini gösterir mahiyette bulundu ve dönemin DİB Reisi Ömer Nasuhi Bilmen imzasıyla görevinde terfi ettirildi.¹²

10 D.İ.Başkanlığı Zat İşleri Müdürlüğü'nün 2/6/1941 ve 1593 sayılı yazısına cevaben Of Müftülüğü'nün 20/6/1941 tarihli gerekçeli talebi üzerine D.İ.Başkanlığı'nın 8/7/1941 tarih ve 2161 sayılı ve Başkan Vekili A. Hamdi Akseki imzalı yazısı. Bu yazıya istinaden 17/7/1941 tarihinde fiilen göreve başlamıştır (Bkz., Of Müftülüğünün D.İ.Başkanlığına hitaben yazdığı 17/8/1942 tarih ve 19 sayılı yazısı)

11 D.İ.Bşk.lığı'nın 28/8/1942 tarih ve 3460 sayılı ve Başkan: M. Şerafettin Yaltkaya imzalı yazısı

12 D.İ.Başkanlığı'nın 28/2/1961 tarih ve 7886 sayılı Ömer Nasuhi Bilmen imzalı yazısı.

Aday vaizlik (solda), asaleten vaizlik (ortada) ve görevde terfi (sağda) evrakı

Resmî olarak vâizlik, fahri olarak da imamlık ve Kur'an Kursu öğreticiliği olmak üzere aynı anda üç görevi sürdürürken, başta hafızlık ve Kıraat olmak üzere, Arapça, Tefsir, Hadis, Akâid, Usûl, Fıkıh ve Ferâiz gibi dersler okutmaya devam etti. Cumhuriyet döneminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilk defa açılan Kıraat İlmî İhtisas Kursu'nu büyük bir gayret ve fedakârlıkla 1968 de Uğurlu Kasabası'nda gerçekleştirdi.

Bu İhtisas Kursu belge/icazet törenine ait bir fotoğraf.
(Önde sarıklı olan dönemin DİB Başkan Vekili Lütfi Doğan'dır.)

Kur'an-ı Kerim Yüksek İhtisas Kursu'nun içazet merasiminiden bir görünüş.
(En önde altta sarıklı olan M. Rüştü Aşıkutlu Hocaefendi'dir.)

KUR'AN-I KERİM YÜKSEK İHTİSAS KURSU SONA ERDİ

Bu münâsebetle Uğurlu köyde yapılan sertifika tevzi merâsimi pek parlak oldu. Sağanak hâlinde inen devamlı yağmura rağmen kadınlı erkekli 15.000 kişi merâsimi tâkib etti

Başkanlığımız tarafından, ilk defa Of'un Uğurlu köyünde 24 Haziran tâ-rihinde 4 ay müddetle açılan (Kur'an-ı Kerim Yüksek İhtisas Kursu)'nun so-na ermesi dolayısıyla 24.10.1968 Perşembe günü tertib edilen (Sertifika Tevzi Merâsimi)'ne Diyanet İşleri Başkan Vekilimiz Muhterem Lütfi Doğan ile birlikte, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeleri Dr. Esad Kılıçer (Personel Dairesi Başkan Vekili), Hüseyin Özgün, Hasan Ege, Dini Hizmetler ve Din Görev-lilerini Olgunlaştırma Dairesi Başkanı Mustafa Şevki Özmen ve Başkanlık Bürosu Şefi Ekrem Köker katılmışlardır.

Merâsime saat 11 sıralarında Kur'an-ı Kerim tilâveti ile başlanmış ve saat 16'ya kadar devam etmiştir. Diyanet İşleri Başkan Vekili Muhterem Lütfi Doğan'ın veciz konuşmasını, Of Kaymakamının, civar vilâyet ve kazâ Müf-tû ve Vâizleri ile, Olgunlaştırma Dairesi Başkanı M. Şevki Özmen, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeleri Dr. Esad Kılıçer, Hüseyin Özgün, Hasan Ege'nin ko-nuşmaları ve kursu muvaffakiyetle bitirenlerin, Kur'an-ı Kerim'in türlü ve-cihlerle okunuş inceliklerini belirten tilâvetleri tâkib etmiştir.

Merâsim esnâsında, öğleye doğru, önce çisenti hâlinde başlayan yağ-murun, bilâhare sağanak hâlinde inmeye başlamasına ve o gün Of'un pa-zarı olmasına rağmen civar vilâyet, kazâ ve köylerden gelmiş bulunan kadın-lı erkekli 15.000 kişi sağanak altında merâsimi büyük bir alâka ve heyecan içerisinde tâkib etmişlerdir.

Merâsimin sonunda Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanmış bulunan sertifikalar gerek merkezden, gerekse civardan gelen zevâtın elleriyle tevzi edilmiştir.

Bu arada Uğurlu köyü halkı tarafından hazırlanan öğle yemeği, 15.000 kişiyi alacak kapalı bir yer bulunmayışı ve yağmur dolayısıyla misâfilrlere te-ker teker tevzi edilmiştir.

Mecmuamız, Kursu büyük bir salâhiyet ve dirâyetle idâre eden ve kur-siyerleri yetiştiren Mehmed Rüşdü Aşıkutlu Hoca Efendi, Of'tan bir hay-li uzakta, dağların arasındaki Uğurlu köyün her türlü mahrûmiyetlerine kat-lanarak kursu muvaffakiyetle ikmâl eden kursiyerleri harâretle tebrik eder bu türlü kursların yurdumuzun çeşitli bölgelerinde açılarak, Hâfızlık müesse sesinin kurtarılmasını candan temennî eder.

M. Şevki ÖZMEN

Bu merasimle ilgili *Diyanet Mecmuası*'ndaki haber

KURSA KATILANLAR				
Adı ve Soyadı	Görevi	Görev yeri	Hangi dersi takip ettiği	Derecesi
Dursun Kemal Okutan	İmam-Hatip	Üsküdar - Kuzguncuk Câmii	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Mahmud Sarıcaoğlu	Müezzin	Kadıköy - Yeldeğirmeni Câmii	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Abdullah Bayraktar	K. Öğretmeni	Beylerbeyi	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Mehmet Emin Kutlu	İmam-Hatip	Fatih Sankiyedin Câmii	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Abdullah Sarıcaoğlu	Vâiz	Sakarya	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Hüseyin Kantazoğlu	İmam-Hatip	Ankara - Yeni Câmii	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Safvan Çakar	K. Öğretmeni	Ankara - Cebeci	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Mehmet Sarıcaoğlu	İmam-Hatip	Mihalıçgök - Beylikahır Câmii	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Yusuf Bilgin	Müftü	Çaykara	Aşere, Takrip, Tayyibe	Pekiyl
Salih Bayraktar	Müf. Şefi	Trabzon	Aşere	Pekiyl
Mehmet Bayraktar	K. Öğretmeni	Samsun	Aşere	Pekiyl
Bekir Nazlı	K. Öğretmeni	Siirt	Aşere	Pekiyl
Yusuf Nair	İmam-Hatip	Bursa - Yenişehir Câmii	Aşere	Pekiyl
Mehmet Köksal	İmam-Hatip	Tokat - Alipaşa Câmii	Aşere	Pekiyl
Kemal Halıcı	İmam-Hatip	Gerede	Aşere	Pekiyl
Halis Emek	Vâiz	Erzurum	Aşere	Pekiyl
Kemal Gökçe	İmam-Hatip	Manisa - Hüsrevpaşa Câmii	Aşere	Pekiyl
Ahmet Ziya Engin	İmam-Hatip	Ezine	Aşere	Pekiyl
Sadık Fıdancı	Müftü	Akdağmadeni	Aşere	Pekiyl
İlyas Yazar	İmam-Hatip	Yozgat	Aşere	Pekiyl
Murat Köseoğlu	K. Öğretmeni	Trabzon	Aşere	Pekiyl
Nurettin Durmuş	İmam-Hatip	Trabzon - Fatih Câmii	Aşere	Pekiyl
Hüseyin Sarıcaoğlu	İmam-Hatip	Trabzon	Aşere	Pekiyl
Muharrem Arslantürk	İmam-Hatip	Trabzon - Pazarkapı Câmii	Aşere	Pekiyl
İHTİSAS KURSUNA KENDİ ARZULARI İLE KATILANLAR				
(Bütün masrafları kendilerince karşılanmıştır)				
Adı ve Soyadı	Görevi	Görev yeri	Hangi dersi takip ettiği	Derecesi
Ömer Baykal	Yoktur	—	Takrip ve Tayyibe	Pekiyl
Halis Gedik	"	—	Takrip ve Tayyibe	Pekiyl
Hüseyin Harput	"	—	Takrip ve Tayyibe	Pekiyl
İbrahim Gündoğan	"	—	Tayyibe	Pekiyl
Tufan Erbaş	"	—	Aşere	Pekiyl
İbrahim Şişman	"	—	Aşere	Pekiyl
Ahmet Aslantürk	"	—	Aşere	Pekiyl
Fevziye Karaismailoğlu	İmam-Hatip	Of - Meyvalı Köyü	Aşere	Pekiyl
Ahmet Şerif Okutan	İmam-Hatip	Of - Bölümlü Kasabası	Aşere	Pekiyl
Mehmet Devran	İmam-Hatip	Gümüşhane - Arzular Köyü	Aşere	Pekiyl
Hasan Fehmi Akcebe	Yoktur	—	Aşere	Pekiyl
Kenan Taşkan	Öğretmen	Trabzon İmam-Hatip Okulu	Aşere	Pekiyl

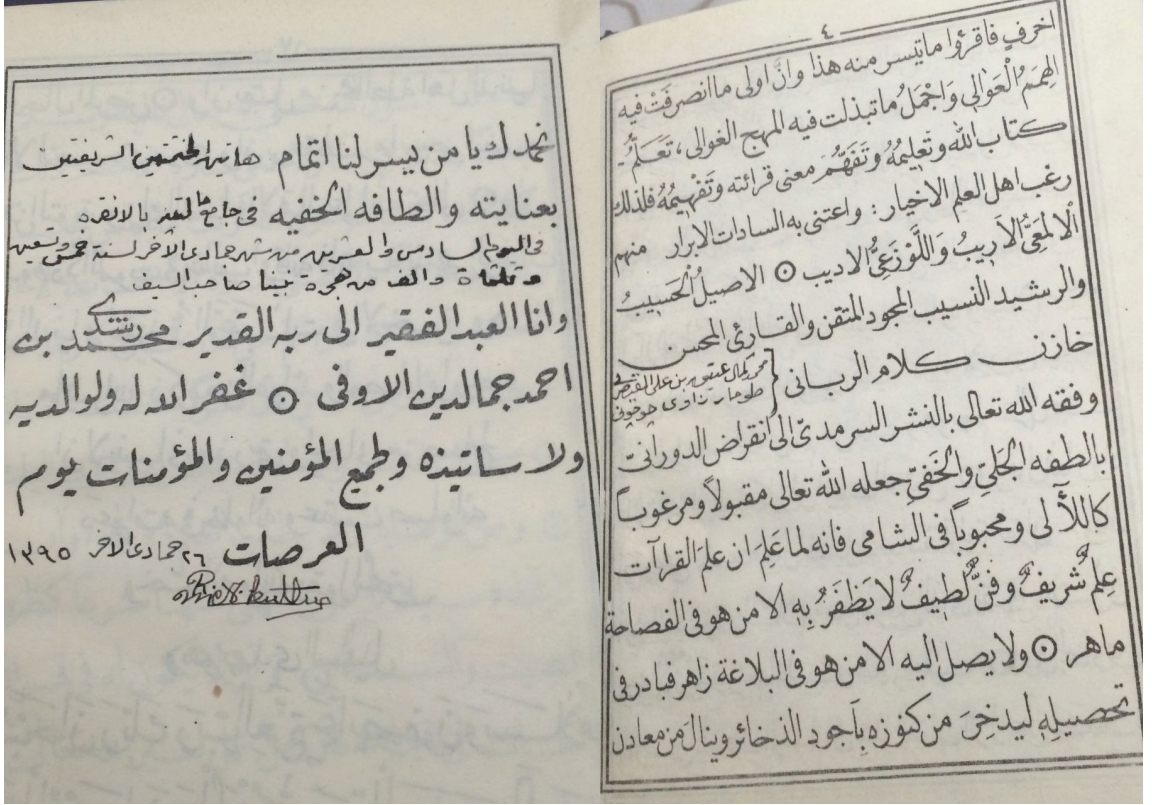
Söz konusu ihtisas kursunu tamamlayıp belge alan öğrencilerin listesi

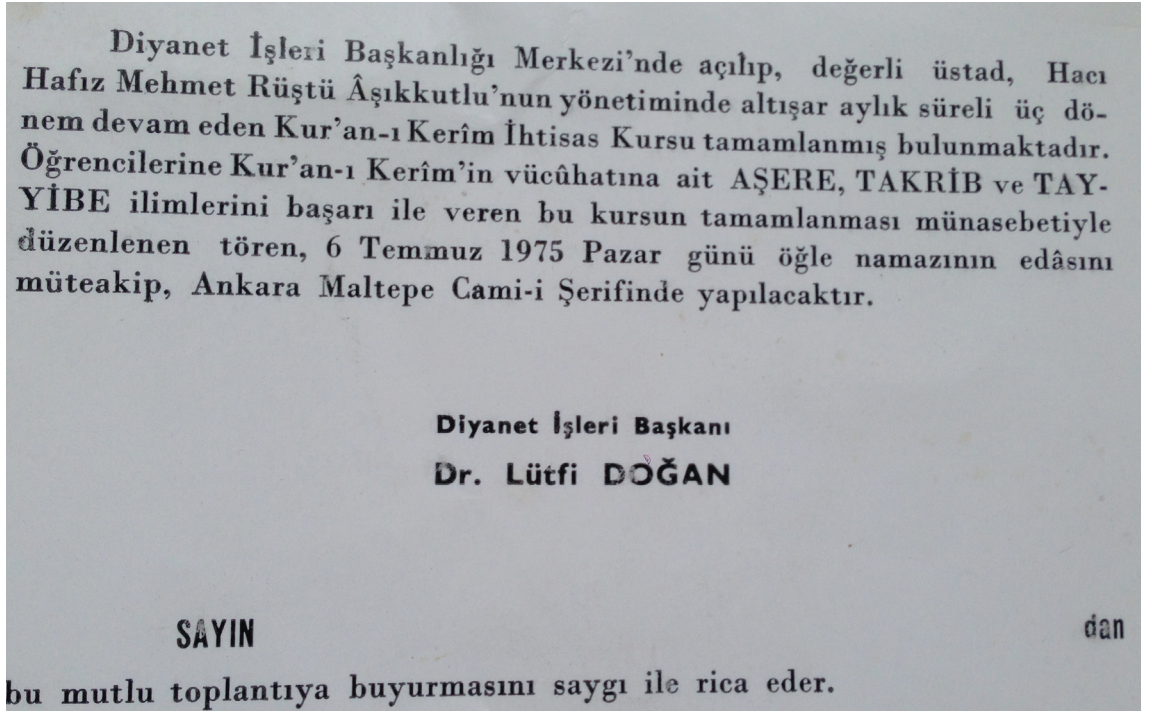
Kurs sonunda verilen bitirme belgelerinden biri

Daha sonra yine Diyanet işleri Başkanlığı tarafından 1974-1975 yılları arasında Ankara’da, 1976-1979 yılları arasında İstanbul Haseki Eğitim Merkezi’nde açılan Aşere-Takrib-Tayyibe İhtisas Kursu’nda hocalık yaptı. 1976 yılında vaizlik görevinden emekliye ayrıldı.

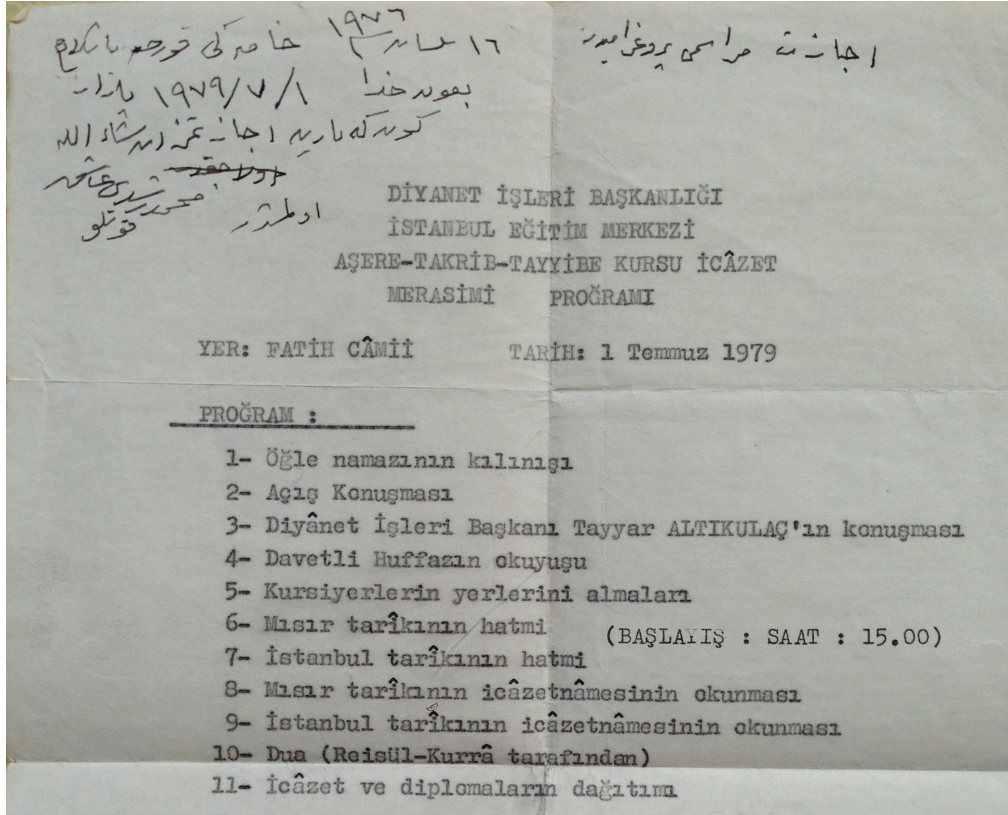
- [illegible]

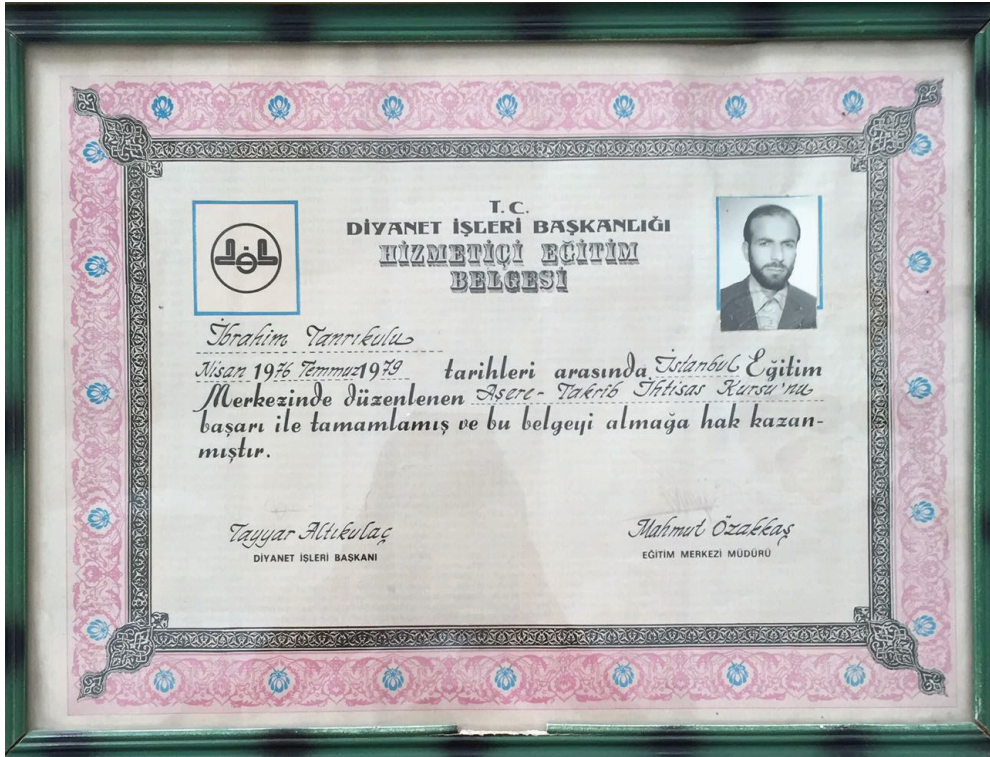
Bu kursiyerlerden ilahiyatçı Prof. Dr. Kemal Atik'in icazetnamesinden iki sayfa

Ankara'daki ihtisas kursu (1974-1975) mezuniyet töreni davetiyesi

İstanbul Haseki Eğitim Merkezi'ndeki ihtisas kursu (1976-1979) icazet programı

Bu kursa katılanlardan Kurra Hafız İbrahim Tanrikulu Hocaefendi'nin mezuniyet belgesi

Aynı yerde II. dönem kıraat ihtisas kursu açma hazırlıkları öncesinde 28 Ağustos 1980 tarihinde tedavi amacıyla Trabzon'dan İstanbul'a götürülürken uçakta vefat etti. Cenaze merasimi 31 Ağustos 1980 Pazar günü Türkiye'nin dört bir yanından gelen binlerce seveninin katılımıyla yapılan cenaze merasiminin ardından, doğduğu Uğurlu'da Büyük (Merkez) Câmî haziresine defnedildi.

Adına yaptırılan türbe ve kabri

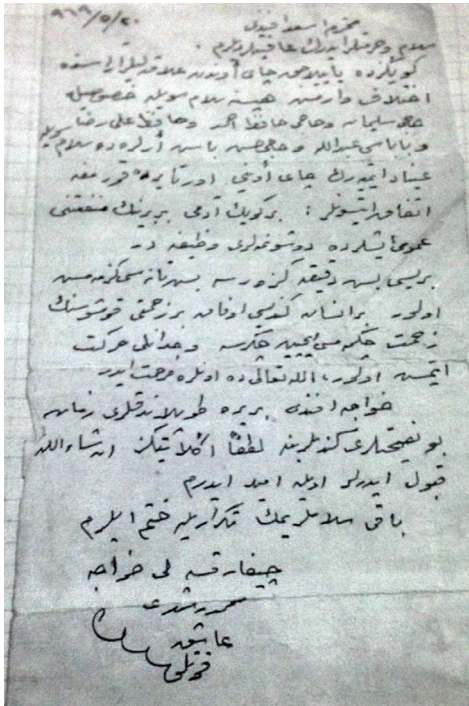
B. Ahlâkî Kişiliği

Karakter, huy ve seciye, kısaca sîret, suret itibarıyla temel ahlâkî erdemleri şahsında toplamış örnek bir şahsiyet olan merhum Âşıkcutlu Hocaefendi'nin bu meziyetleri bir tebliğ çerçevesinde şöylece özetlenebilir:

Her şeyden önce o, kendisiyle barışık, kimlikli, kişilikli, ailesi, çevresi ve toplumla sağlıklı ilişkiler kurup sürdürebilen, güvenilir, yumuşak huylu, şefkatli ve merhametli, yardımsever, kolaylaştırıcı, cömert, misafirperver, cesur, kararlı, sabırlı, düzenli ve tertipli bir kişiydi.

Karşılaştığı problemleri başkalarına sirayet ettirip öfkesini çevresindekilere sataşarak dindirmek yerine, sabır ve sükûnetle hareket eder, gerektiğinde çözümünü zamana bırakırdı. Bu nedenle kimseyle dargınlık ve ayrılığa düşmemiş, aksine gerek ailesi, gerek akrabası, gerekse toplum içinde yapıcı ve birleştirici tavrıyla saygın bir otorite olmuştur.

Merhum hocamız, hizada ve seferde, sevinçte ve kederde daima toplum ile iç içeydi. Çevresinde olup bitenlerle yakından ilgilenir, yapması gereken bir şey olursa elinden geleni esirgemezdi. Toplum nezdindeki güvenilir, saygın ve bilge kişiliğiyle sadece bir ilim adamı ve meslek mensubu değil, yeri geldiğinde bir hâkim, bir hekim, bir danışman, bir kadastrocu, bir yed-i emin, bir mutemet, bir veznedar, bir sırdaş, bir arkadaş, bir yoldaş ve bir rehber gibi çok yönlü bir hizmet insanıydı. Mesela, başta köyü olmak üzere Of ve yöresinde yaz-kış, tarla-çayır, düz-bayır demeden ve çoğu zaman yaya olarak arazileri dolaşarak varisler veya hissedarlar arasında geleneksel arazi taksimatını yapardı. Akraba ve komşular arasında çıkan arazi anlaşmazlıklarında mutlaka onun hakemliğine başvurulurdu. Yumuşak tavrı, tatlı dili ve ikna gücüyle tarafların rızasını alarak sükûnet ve suhuletle anlaşmazlığı halleder, böylece mahkemelere düşmeden istenmeyen sonuçların meydana gelmesine engel olurdu. Aynı şekilde toplumdaki ailevi sorunların çözümünde de nihai merci idi. Aile yuvasının devamını sağlayacak çözümler bulmaya gayret ederdi. Bütün bu konularda sonuç alamadığı inatçı vak'a sayısı çok azdır.

20/05/969

Muhterem Esad Efendi

Selam ve hürmetler ederek afiyetler dilerim.

Köyünüzde yapılacak çayevinden alakalılar arasında ihtilaf varmış. Hepsine selam söyle. Hususiyle Hacı Süleyman ve Hacı Hâfız Ahmet ve Hâfız Ali Rıza ve babası Abdullah ve Hacı Hüseyin Başer'lere de selam söyle. İnat etmeyerek çayevini orta yerde kurmaya ittifak etsinler: Bir köyün adamı birbirinin menfaatini umumi işlerde düşünmeleri vazifedir. Birisi beş dakika gezerse(yürüse) beş tanesi gezmemiş olur. Bir insan kendisi ufak bir zahmeti komşusunun zahmet çekmemesi için çekerse vicdanlı hareket etmiş olur, Allah Teâlâ da onlara merhamet eder.

Hocaefendi, bir yere toplandıkları zaman bu nasihatları kendilerine lütfen anlatınız. İnşallah kabul ederler, öyle ümid ederim.

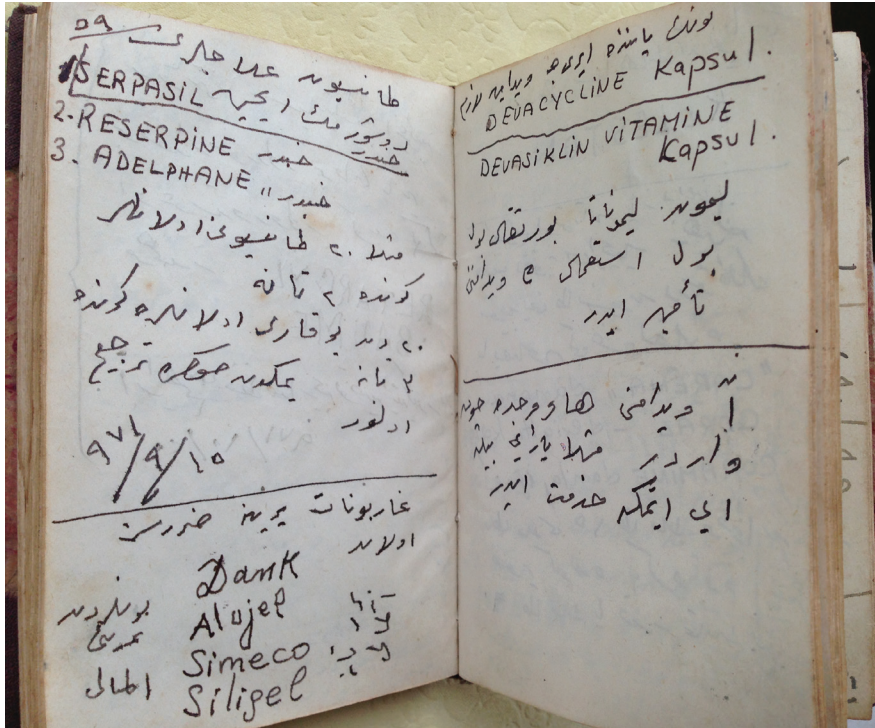
Baki selamlarımın tekrarıyla hatm eylerim.

Çifaruksalı Hoca
Mehmed Rüşdi Aşıkcutlu

Bir çay alımevi inşaatı ile ilgili anlaşmazlığa dair yazdığı tavsiye mektubu

Genel bir sağlık bilincine ve ilk yardım bilgisine sahip olan Aşıkkutlu, kendi sağlığına özen gösterdiği kadar başkalarının sağlığına da önem verirdi. Öncelikle koruyucu hekimliğin lüzumuna inanır, gereklerine uyar ve uymayı tavsiye ederdi. Hastalığa maruz kalanlarla yakından ilgilenir, hasta ziyaretlerini aksatmazdı. Bu ziyaretlerde öncelikle hastaları teselli eder, onlara moral verir, hediye takdim eder ve gerektiğinde tedavi konusunda yönlendirirdi. İnsanoğlu için kaçınılmaz son olan vefat halinde ise dinî ve insanî görevini yapmayı ihmal etmezdi. Kadın-erkek, fakir-zengin, uzak-yakın demeden, döneminin kısıtlı ve zor ulaşım şartlarında çoğu zaman yaya olarak cenazelere iştirak ederdi. Onun bu yakın ilgisi ve taziyesi, acıları ne kadar büyük ve derin olursa olsun cenaze sahipleri için önemli bir teselli kaynağı olurdu.

Modern tıbbı ve tedavi yöntemlerine inanan birisi olarak fırsat buldukça uzman hekimlerle istişarede bulunurdu. Sıkça karşılaşılabilecek genel sağlık sorunlarında kullanılabilecek ilaçların yer aldığı ecza dolabı mahiyetindeki ilaç çantasını yanında bulundurmaya ihmal etmezdi. Gerektiğinde bu imkânlarını hiçbir menfaat beklemezsizin çevresiyle paylaşırdı. Tanıdığı doktorlardan genel sağlık konularında bilgi edinmeye çok meraklıydı. Hatta onlardan aldığı bilgilerle küçük bir sağlık rehberi meydana getirmiş, bu rehberde hangi hastalığa hangi ilacın iyi geldiğini, dozajını ve muhtemel yan tesirlerini not etmişti. Ömrünün son yıllarında teşhis edilen şeker hastalığı dışında müzmin bir rahatsızlığı bulunmamasına rağmen enjeksiyon/iğne seti, tansiyon cihazı ve hasta termometresi gibi temel sağlık aletlerini daima kullanıma hazır halde yanında bulundurur, kullanmasını bilir ve çevresindekilere de öğretirdi. En ufak bir hastalık belirtisi hissettiğinde nabız, tansiyon ve ateş ölçmek yaptığı ilk işlerdendi. Bütün bu tedbir ve girişimlere rağmen ciddi durumlarda derhal doktora müracaat eder, başkalarını da buna teşvik ederdi. Hijyen kurallarına azami ölçüde dikkat ederek maharetli bir doktor gibi iğne yapabilir, basit yara ve yaralanmalara müdahale edebilir ve gerekli pansumanları yapabiliyordu. Şahsen onun bu tecrübelerinden yararlanmış biriyim. Biri ömrünün son yıllarında olmak üzere iki kez kolu kırılmıştı. Bu kırıkları alçıya almaksızın bir sargı düzeneğiyle nasıl tedavi ettiğine bizler gibi birçok kimse şahit olmuştur.

Doktorlara sorarak derlediği "Sihhî Bilgiler" rehberi

Işın tedavisinin ülkemizde pek duyulmadığı yıllarda güneş ışınlarının tedavi edici özelliğine inanır ve basit bazı yaraları gözlük camı veya büyüteç gibi bir mercek kullanarak tedavi etmeye çalışırdı.

Modern tıbbın yanında doğal tedavi imkânlarından da yararlanır ve bu amaçla bazı meyve ve bitkiler kullanırdı. Vefatına sebep olan rahatsızlığında, tıbbî tedavi ile birlikte birtakım doğal tedavi yöntemlerine de başvurmuştu.

Hac yolculuğu gibi uzun ve meşakkatli seyahatler esnasında görülebilecek muhtemel hastalıklara karşı, kendine ve beraberindeki hacı arkadaşlarına yetecek kadar acil ilaç ve tıbbî malzemeyi yolculuğa çıkmadan önce temin eder, tarifeleriyle birlikte kullanıma hazır halde yanında bulundurdu. Bütün bu imkânları hiçbir maddi karşılık beklemeksizin arkadaşlarıyla paylaşırdı.

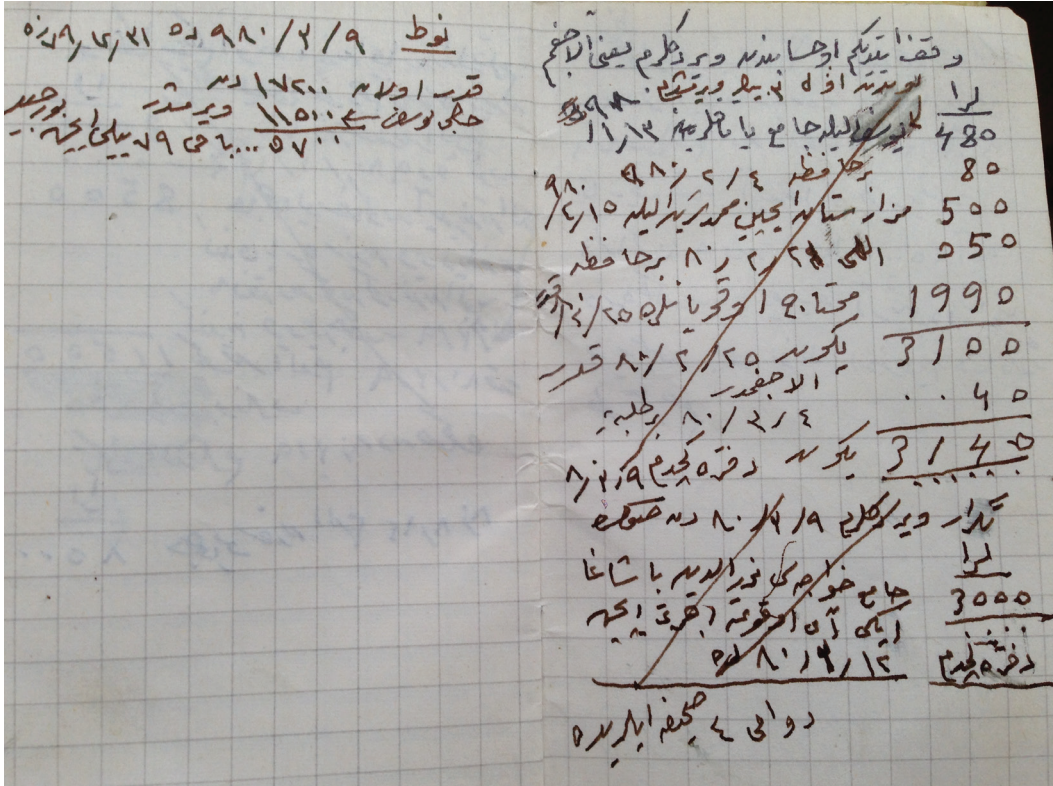

Bir hac yolculuğu fotoğrafı: Önde soldan birinci

Merhum Aşıkutlu, toplumun her kesimiyle daima sıcak, sevecen, yapıcı ve kucaklayıcı bir ilişki ve iletişim içinde olmaya gayret ederdi. Kadın-erkek, çoluk-çocuk, genç-yaşlı demeden herkese ilgi gösterir, selam verir ve hal-hatır sorardı. Siyaset, tarikat ve cemaat üstü bir tavırla bütün siyasi ve dinî gruplara karşı dengeli tutumunu korumaya dikkat eder, belli bir mesafeden her biriyle sağlıklı diyalogunu sürdürürdü. Bu nedenledir ki, karşıt görüşlü siyasî parti ve hareketlerin her biri, özellikle bölge halkı nezdindeki otoritesi ve saygınlığından yararlanmak maksadıyla seçimlerde kendisine ısrarla milletvekilliği teklifinde bulunurlardı. Fakat o, tereddüt etmeden ilim ve irşad faaliyetlerinden yana tavır koyarak bu teklifleri nezaketle geri çevirirdi. Onun bu samimi tutumu, yaşadığı birçok önemli siyasî ve fikrî dalgalanmalara rağmen ilim ve irşad hizmetlerini kesintisiz başarılı ve kesintisiz bir şekilde sürdürmesinde en büyük faktör olmuştur.

Yed-i Emin/Mutemed Âşıkkutlu

Saygın ve güvenilir kişiliği sebebiyle, doğal olarak toplum nezdinde bir mutemed haline gelmişti. Bu nedenle zaman zaman para, altın gibi menkul değerler ile tapu senedi, özel sözleşme senedi, makbuz, arazi taksim tutanak ve krokileri vb. kıymetli evrak cinsinden varlıkların muhafazası ona tevdi edilirdi. Bazen gurbetteki hemşehrileri para transferlerini onun aracılığı ile gerçekleştirirdi. O da bu emanetleri sahibinin talimatına uygun şekilde korur veya ilgisine teslim ederdi. Türkiye'nin değişik yerlerinden gelen öğrencilerine ait harçlıklar da onun emanetine bırakılır, o da ihtiyaçları doğrultusunda peyderpey öğrencilere ödemede bulunurdu. On küsur defa yaptığı hac ziyaretlerinde onun rehberliğinde hacca gitmek isteyen hacı adaylarının hac harçlıklarını muhafaza etmek işi de çoğu zaman ona düşerdi. Bütün bu emanetlerin hesabını da gelen-giden veya harcanan-kalan diye ayrı ayrı tutar, bu ve benzeri hesapları özel hesaplarıyla kesinlikle karıştırmazdı. Bu amaçla ayrı ayrı kayıt defterleri düzenler ve bu defterleri yaz-kış giydiği ve yanından ayırmadığı yeleğinin düğmeli ceplerinde muhafaza ederdi.

Tuttuğu hesap kayıt defterlerinden bir sayfa

Yumuşak Huylu, Şefkatli ve Merhametli Âşıkkutlu

Yaratılış itibariyle yumuşak huylu, şefkatli ve merhametli bir kişiliğe sahip olan Âşıkkutlu Hocaefendi, kişi ve olaylar karşısında duygusallıktan uzak, soğukkanlı bir tutum sergilerdi. Gerek aile efradı ve yakınlarına, gerekse öğrencilerine karşı sevecen ve yumuşak bir tavırla muamele ederdi. Fakat bu durum, onlarda gördüğü dinî, ahlakî veya dünyevî konularla ilgili yanlışlık yahut eksiklikleri, sade, yumuşak ve ikna edici bir üslupla dile getirip gerekli ikaz ve ihtarı yapmasına mani olmazdı. Hatada ısrar edildiği durumlarda üslubunu biraz sertleştirse de kesinlikle bağırıp çağırılmaz, argo ve edeb dışı, tahkir edici ve maksadı aşan ifadeler hiç kullanmazdı; kaba kuvvete ise asla başvurmazdı. Böyle durumlarda en sert sözü “kerata” veya

“mendebur” gibi hafif kınama ve azarlama ifadeleri olurdu. Fakat muhatabı üzerinde dayaktan daha etkili olan bu sözlerle dahi muhatap olmamak için herkes elinden geleni yapar, hal ve hareketlerine dikkat ederdi. Yanlışlıkları düzeltmede nasihat, ikaz ve ihtardan sonuç alamadığı durumlarda muhatabını kendi haline terk ederek ona karşı pasif bir tepki sergilerdi. Ancak bu tepki, hiçbir zaman dışlama, küsüp konuşmama ve iletişimi tamamen koparma derecesinde olmazdı.

Yurdun muhtelif bölgelerinden gelen ve birçoğu çocuk yaşta ya da ilk ergenlik çağında olan öğrencileri ebeveyn veya velilerinden bizzat teslim alırdı. Teslim aldığı bu öğrencileri bir baba şefkatiyle bağrına basar, önce barınma ve geçim ihtiyaçlarını sağlamak için teşebbüse geçer, münasip bir barınma yeri temin edinceye kadar kendi evinde misafir ederdi. O devirde henüz yatılı kurs veya pansiyon sisteminin bulunmadığı köyünde, Kur’an ve ilim hizmetine gönül veren köylülerin yardımıyla bazen kullanılmayan boş evlere, bazen evlerin kullanılmayan müstakil odalarına, bazen de yaşça uygun durumdakileri durumu müsait olan ailelerin yanlarına yerleştirirdi. Altılı-üstlü, toplam altı odalı olan kendi evinin iki-üç odasını, özellikle öğrenci sayısının yoğun olduğu dönemlerde öğrencilere hiçbir karşılık almaksızın tahsis eder, geçimlerine de yardımcı olurdu. Hatta bazı evli öğrencilerini eşleriyle birlikte kendi evinde barındırarak okuttuğu da vakidir. Bu şekilde köyün muhtelif mahallelerine ve evlerine dağılmış öğrencilerin durumlarını yakından takip ederdi. Bazı öğrencilerin çocukça yaramazlıklarından dolayı köylüden gelen şikâyetlere karşı öğrenciyi ikaz eder fakat gerektiğinde zararını bedelini ödemek pahasına köylüyle sürtüşmeye girmezdi. Bu durumu “*Talebelere zarar gelmesin diye köylüye çok müdara etmişimdir.*” diyerek dile getirirdi.

Bütün bu ilgi ve desteğe rağmen, gerek yetenek eksikliği, gerekse tembellik veya aşırı yaramazlık sebebiyle istenen başarıyı gösteremeyen öğrencilere karşı hiçbir zaman kaba sözler söylemez sert tavırlar sergilemez, asla dayağa tevessül etmezdi. Böyle durumlarda öğrenciyi karşısına alır, durumunu kendisine izah eder, yapması gerekenler konusunda nasihatle bulunurdu. Böyle devam etmesi halinde, babasına durumu haber vereceğini, boşuna masraf yapmamasını isteyip kendisini memleketine göndereceğini, orada ailesinin işleriyle uğraşıp onlara yardımcı olmasının daha iyi olacağını söylerdi. Bu ikazla o, aynı zamanda öğrenciye, okumaması halinde zor şartlarda bir hayat mücadelesiyle ömrünü geçirmeye mahkûm olacağı imasında bulunur ve bir bakıma onu bununla tehdit ederdi. Makul bir deneme süresinden sonra yine olumlu sonuç alamazsa öğrenciyi memleketine gönderirdi. Ayrıca velisine bir mektup yazarak çocuğun durumunu izah eder, kabiliyet ve kapasitesi konusundaki tespitlerini bildirir ve onu yönlendirmeye dair tavsiyelerde bulunurdu. Böylece öğrencinin veya velisinin gereksiz zaman, emek ve para harcamasına veya işgücü kaybına uğramasına engel olmaya çalışırdı.

Yardımsever Âşıkcutlu

Yukarıda anlatılanların her biri, aslında aynı zamanda bir yardımseverlik örneğidir. Bütün bunlarla birlikte yaşadığı toplumun sorunları ile ilgilenmekten asla kaçınmayan Âşıkcutlu fakirlik, hastalık, depresyon, sel, yangın vb. doğal afet veya sıkıntılara maruz kalanlarla ilgili ya da yol, su, okul, cami gibi hayır işleri ile alâkalı yardım kampanyalarına öncülük eder, bu kampanyalara ilk desteği kendisi verirdi. Vaaz veya özel sohbetler yoluyla halkı bu tür yardım kampanyalarına katılmaya teşvik ederdi.

Misafirperver Âşıkcutlu

Âşıkcutlu, geleneksel Müslüman-Türk misafirperverliğinin yoğun şekilde yaşandığı bir aile ortamında yetişmiş, misafirlik kültürünü ailesinden tevarüs etmiştir. Evleri, Trabzon havalisinde çok saygın ve kültürlü bir öğretmen, aynı zamanda aklî ve naklî ilimlerden icazetli bir âlim¹³ olan babası Ahmed Cemaleddin Efendi’nin idari ve mülki erkândan veya ulema

13 Aynı zamanda Âşıkcutlu Hoca’nın da hocası olan Ebu’l-Kasım Bakkalzâde Paçan’lı İsmail Hakkı b. Muhammed el-Ofî mührünü taşıyan bu icazetname hicrî 1315 tarihlidir.

çevresinden gelen dostları ve misafirleri ile dolup taşardı. Hatta Ahmed Cemaleddin Efendi'nin asıl evinin avlusuna iki katlı ve dört odalı ayrı bir ev daha yaptırıp misafirlere tahsis etmesinin önemli sebeplerinden biri de bu yoğun misafir trafiğidir.

İşte bu misafirperverlik geleneğini, yaratılışında mevcut şefkat, merhamet ve paylaşma fazileti ile birleştirerek özümseyen Âşıkkutlu Hocaefendi için misafir ağırlama, günlük hayatın doğal bir meşgalesi idi. Misafirsiz kaldığı günler nadirdi. Bu yüzden ev düzeni, ne zaman, nereden hangi seviyede kimin ne maksatla geleceği belli olmayan misafirlerini bir aksaklık veya mahcubiyete meydan vermeyecek şekilde karşılamaya hazırdı. O dönemin iklim ve ulaşım şartlarında, başta uzaktan gelenler olmak üzere misafirlerin çoğu yatılı olurdu. Bu nedenle, en temel gıda maddesi olan ekmek ihtiyacını karşılamak üzere evinin yanına küçük bir fırın bile yaptırmıştı. Türkiye'nin muhtelif yerlerinden farklı nedenlerle gelen misafir hatta misafir gruplarını ağırladığına, o misafirlere hizmet etme bahtiyarlığına ulaşmış birisi olarak çok şahit olmuşuzdur.

Misafir ağırlamada zengin-fakir ayrımı yapmaz, hepsine elinden gelen yakınlığı gösterir, izzet ve ikramda bulunurdu. Mümkün oldukça misafiri bizzat kendisi karşılar ve uğurlardı. Özellikle ilk defa tanıştığı misafirlerin sıkılmaması için hepsinin ayrı ayrı hal ve hatırını sorar, anlayış durumları ve geliş amaçlarına göre onlarla sohbet ederdi. Zaman zaman ortak sohbet konuları oluşturmak maksadıyla sözü misafirlerin meslek ve ilgi alanlarına, geldikleri memleketlerin durumuna getirir böylece hem onları rahatlatır, hem de bu konularda merak ettiği hususlar hakkında, ilk elden bilgi almış olurdu.

Misafir karşılama, ağırlama ve uğurlamada bu kültürden epeyce uzaklaşmış olan günümüz insanı için ilginç, ilginç olduğu kadar da anlamlı bir hasleti de şu idi: İlk defa veya nadiren gelen misafire, öncelikle su, lavabo, ısınma ve aydınlanma gibi ihtiyaçlarını gidereceği yerleri gösterir, evin giriş-çıkış kapılarının nasıl açılıp kapandığını ve gerektiğinde geceleyin kendisine nasıl ulaşılabilceğini öğretirdi. Bir fincan kahve de olsa, asla misafiri ikramsız bırakmazdı. Ne kadar geç gelirse gelsin misafirini yedirmeden yatırmaz, ne kadar erken gidecek olursa olsun kahvaltı yaptırmadan göndermezdi. Akşamdan sonra ayrılmak durumunda olan ziyaretçilerini uğurladıktan sonra, eviyle ana yol arasında kalan ve bir dereden geçen kuytu ve engebeli patika yolu salimen aşmaları için el feneri vb. bir aydınlatma aracı temin ederdi. Bununla da yetinmez evleri yakın olanları evlerine varıncaya, yakın olmayanları da salimen anayola çıkıncaya kadar kapıdan gözlerdi.

Cömert Âşıkkutlu

Onun en belirgin vasıflarından biri de cömertlikti. Kendi imkânlarını veya kendisine takdim edilen hediyeleri başta öğrencileri olmak üzere, insanlarla hatta hayvanlarla paylaşırdı. Verirken işe yaramayan ya da hoşlanmadığı şeyleri değil, aksine iyileri bizzat seçerek ikram ederdi. Çoğu zaman cebinde ikram etmek üzere şeker vb. bir şeyler bulundurur ve özellikle yolda karşılaştığı çocuklara selam verip ikram ederdi. İkram ederken bile eşitlik, denge ve adaletten ayrılmazdı.

Her hac seyahati sonunda kendisini tebrik ziyaretine geleceklere ikram edilmek üzere gelişinden birkaç gün önce hazırlanmaya başlanan hac yemeği ikramı günlerce devam eder, her ziyaretçiye yemek ikramında bulunurdu. Ayrıca usule uygun hac hediyeleri takdim ederek onları uğurlardı.

O, hayvan haklarına en az insan hakları kadar, hatta daha fazla riayet ederdi. Çünkü o, insanlara karşı yapılan haksızlığın tazmin edilmek veya helalleşmek yoluyla telafi edilebileceğini, fakat hayvanlara kötü davranışların bu imkândan mahrum olduklarını söyler ve vaazlarında buna dikkat çekerek. Onlara karşı da merhametli ve cömert davranır, en iyi şekilde beslenmeleri ve rahat etmeleri için gerekli tedbirleri alırdı. Mesela beslediği inekler için en kaliteli otlardan satın almaya özen gösterir, onları en çok sevdikleri yiyeceklerle besler ve uygun şartlarda

barındırırdı. Hayvana eziyet edilir endişesiyle kasaplara hayvan vermezdi. Soğuk mevsimlerde kedisine evin/hatta kendi yattığı odanın uygun bir yerinde sıcak ve minderli özel mekân tahsis ederdi. Hayvanlara karşı olan bu şefkatli ve cömert tutumu, ehlî hayvanlarla sınırlı değildi. Mesela yabani hayvanların tarlasını telef etmesine pek aldırılmazdı. Evinin bir köşesine yuva yapan (yöresel adıyla işkebit denilen) yabani arıları değil imha etmek, rahatsız edilip yuvalarının bozulmasına bile razı olmaz, aksine bizzat hazırladığı şeker şerbeti ile onları düzenli bir şekilde beslerdi. Tabi bu ikram karşılığında, eline yüzüne konan bu yabani arılar da ona zarar vermezdi.

Evi ile görev yeri olan Merkez Mahallesi arasındaki bazı evlere ait köpeklerin zaman zaman kendisini sıkıştırmaları halinde, onları taş ile değil cebinde bulundurduğu bir parça ekmek ile savuşturarak güvenli bir şekilde yoluna devam ederdi.

Cesaretli, Sabırlı ve Kararlı Âşikkutlu

Gerek şahsî, gerekse ilmî ve meslekî hayatında, konumu ve içinde bulunduğu şartlar itibariyle hayali bile zor birtakım faaliyetleri planlayıp gerçekleştirebilmiştir. Çok erken yaşlarda başlayan hayat mücadelesinde atması gereken adımları, birçok engelle rağmen yılmadan atabilmiştir. 1930'lu yılların Türkiye'sinde sayıları birkaçı geçmeyen Kur'an kurslarına köyünde bir yenisini eklemek için Ankara'ya gidip üst düzey idari makamlarla irtibata geçmesi ve amacı doğrultusunda onları ikna ederek resmi izinli kurs açmaya muvaffak olması tipik bir cesaret, teşebbüs ve kararlılık örneğidir. 1952 yılında yaptığı ilk hac ziyaretinin maceralı safahatında, önce 60'lı yılların başında daha sonra 70'li yıllarda kendi çapında bazı yatırım teşebbüslerinde bulunmasında, hatta başkalarını da buna teşvik etmesinde aynı cesaret, teşebbüs ve kararlılık ruhunu görmek mümkündür.

Dönemin oldukça zor şartlarında bile Kur'an öğretimi, imam-hatiplik ve vaizlik görevlerini bir aksaklığa meydan vermeden bir arada sürdürebilmesi, bu bağlamda işin idari tarafı bir yana, onca öğrenciyi o günün şartlarında yaz-kış barındırıp besleyerek okutması ve zayıf vermeden salimen memleketlerine gönderebilmesinde bu cesaret ve kararlılığın önemi inkâr edilemez.

Hayatın tabii akışı içinde her insan gibi onun da zaman zaman karşılaştığı bazı problemler olmuştur. Ancak bunların hiçbirini onu bu tür faaliyetlerden alıkoymamış, aksine azmini ve kararlılığını artırmıştır. Sorunlar karşısında daima soğukkanlı, sabırlı ve metanetli davranmayı, kimseyle kavgaya ve çekişmeye içine girmemeyi başarmıştır. Herhangi biriyle kavgalı ve küskün olarak ebedî âleme göçtüğüne dair bir bilgiye sahip değiliz. Yok yerden sorun üretmek gibi bir huyu bulunmadığı gibi, çıkan problemler karşısında cesaret ve kararlılıkla çözüm üretmek, bu da yapılamadığı takdirde sorunun çözümünü zamana bırakarak sabretmek temel prensibiydi.

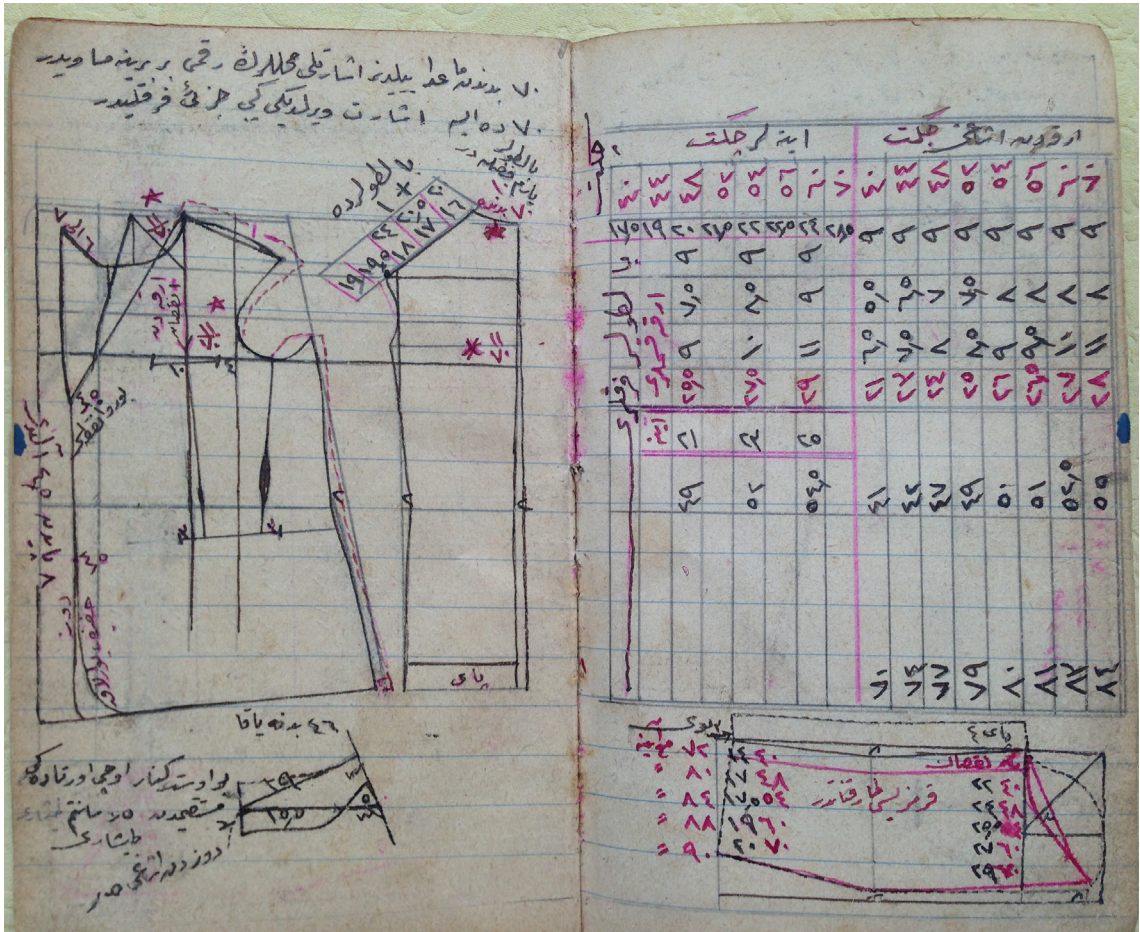
Sade, Temiz ve Düzenli Âşikkutlu

Gerek şahsî, gerekse aile hayatında, giyim-kuşam ve yeme-içmede israftan uzak, sade, temiz ve düzenli bir hayat tarzını benimseyen Âşikkutlu, bu konuda da örnek bir kişiydi. Şahsî bakımına önem verdiği gibi evinin ve çevresinin bakım, onarım, düzen ve temizliğine itina gösterirdi. Bir mesleği de terzilik olan hocamızın tabiatındaki bu estetik zevk sebebiyle giyim-kuşamına önem verirdi. Bizzat seçip beğendiği kaliteli kumaşlardan satın alarak meslekî ehliyet ve tecrübesine güvendiği terziye gider; genellikle ceket, pantolon, yelek ve palto takımı halinde kıyafetini diktirirdi. Diktirdiği veya satın aldığı kıyafetlerdeki kusurları kolaylıkla fark eder, gerektiğinde bedenine göre tadilatını kendisi yapardı. Kendisinin, bazen de öğrencilerinin kullandığı takkeleri bizzat dikerdi. Sarığını kendisi sarar, bunu öğrencilerine de öğretirdi. İslamî sınırlar içinde kalmak kaydıyla kıyafet konusunda taassup göstermez, temsil ettiği makamın gereklerini, yaşadığı toplumun gerçeklerini, dinî ve millî hassasiyetleri esas alırdı. Her türlü

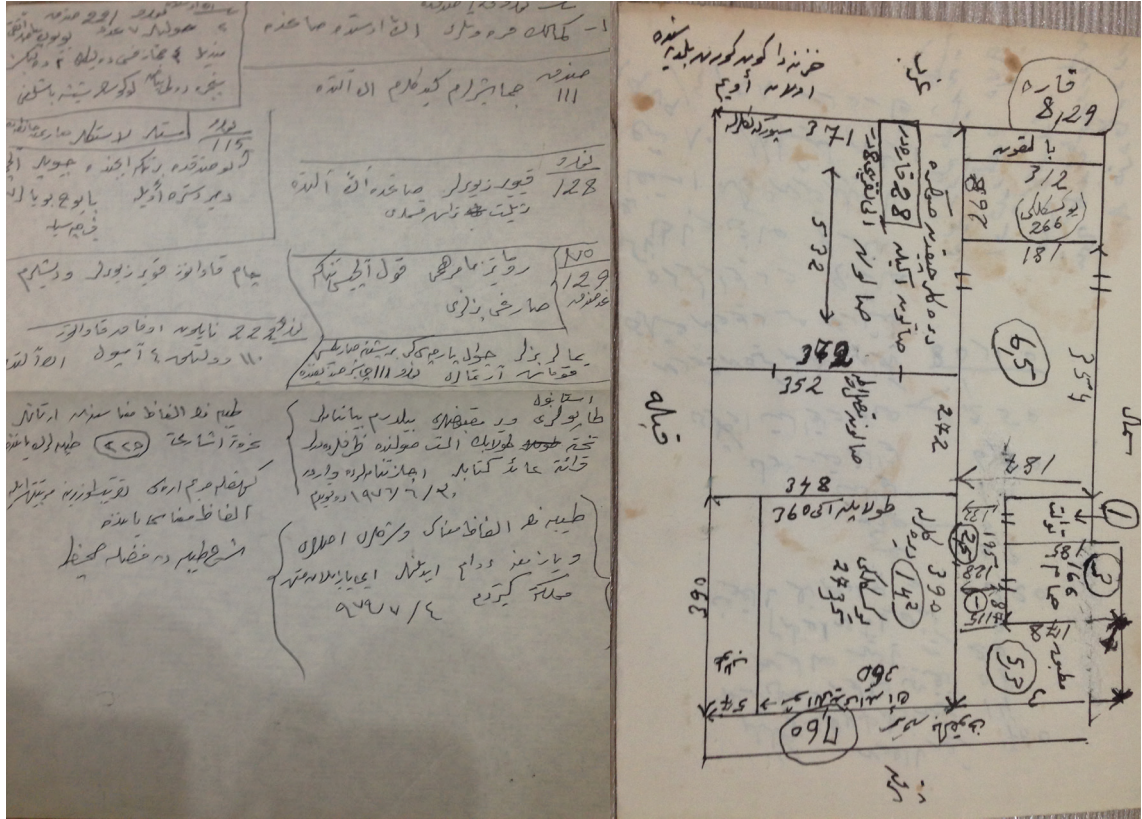
gösteriş ve aşırılıktan dikkatle sakınırdı. Genç yaşlarda bıraktığı sakalını fazla uzatmaz ve düzenli bakımını yapardı.

Oturduğu evin düzen ve tertibine bizzat öncülük eder, her eşyanın, arandığında kolayca bulunabileceği belli bir yeri olurdu. Hatta az kullanıldığı için bulunduğu yerin unutulması muhtemel olan eşyanın yerini, görebileceği bir yere not ederdi. İstanbul, Ankara ve Hac yolculuğu gibi uzun seyahatlerinde şahsına ait bavul ve çantaları bizzat hazırlardı. İstanbul'dan Trabzon'a gelirken hazırladığı ve numaralandırdığı kolilerin hangisinin neresinde hangi eşyanın bulunduğunu not ettiği bir evrakına tesadüf etmek, zât-ı âlîlerini iyi tanıdığımızı düşündüğümüz halde bizi bile hayrete düşürmüştür. Kullanımı tarifeye bağlı ilaç veya değerli evrak, para vb. şeylerle ilgili benzer pek çok kayıtları mevcuttur. Görev hayatında yapmak zorunda olduğu idari kayıt ve yazışmalardaki düzen ve tertibin en güzel örnekleri, vaaz ve irşad faaliyetleri ile kurs öğrenci kayıtları ve öğrenci mezuniyet belgeleridir.

Evde yapacağı kütüphane, mutfak, dolap vb. basit bir tamir veya inşaat işinin sağlamlığı, amaca uygunluğu, verimliliği ve kullanılabilirliğinin ayrıntılarına ait tespitleri ve planları, ya da satın aldığı bir yerin veya bir dairenin kullanım kapasitesini tespit etmek amacıyla alanını ve bölümlerini cm. karesine varıncaya kadar brüt ve net alanını, kendisine has yöntemlerle hesaplayarak bir kroki üzerinde şekillendirir, iç düzenlemesini ona göre yapardı. Elimizde mevcut evrakı arasında bunun örnekleri vardır.

Terzilikle ilgili kalıp defterinden bir sayfa

İstanbul'dan Trabzon'a gelirken hazırladığı kolilerdeki malzemeye/şeyyaya ait bir kayıt evrakı

İstanbul'da satın aldığı daireye ilişkin çizdiği kroki ve yaptığı alan hesaplamaları

Taassuptan Uzak Fakat Dindar Âşıkcutlu

Dinî-dünyevî ve şahsî-ailevî yönden değerlendirildiğinde, daima aşırılıktan ve gösterişten uzak, sade ve ılımlı bir hayat yaşadığı görülür. Bunu yaparken dinî prensip ve hassasiyetleri göz önünde bulundurmak kaydıyla, rahat hareket ederdi. Bunun bir sonucu olarak azimeti esas alır, fakat gerektiğinde ruhsatları kullanmakta tereddüt etmezdi. Meseleler karşısında çözümsüzlüğü çözüm olarak dayatmazdı. Ülkenin her tarafından hatta yurt dışından kendisine intikal eden soru veya sorunların çözümünde kitap-sünnet temeline dayanan, kişi ve toplum gerçeklerini göz önünde tutan fetvalar vermeye gayret ederdi. Geçmiş ulemanın görüş ve icthatları onun için çok önemli bir fikir ve fetva kaynağı idi. Özel hayatını takva üzere yaşamaya gayret edip başkalarına da bunu tavsiye etse de, halkın sorunlarına ilişkin kararlarında fetvayı esas alırdı. Mesela, hayatının son ramazan ayını geçirdiği 1980 yılının çok sıcak bir ramazan gününde, müzmin şeker hastası olan ve 70'ine yaklaşan biraderi Hafız Kemaleddin Efendi'nin bir ikindi vakti: "Bugün o kadar susadım, o kadar susadım ki, susamaktan neredeyse bayılacaktım" diyerek yakınması üzerine, hiç tereddüt etmeden: "Ooo! O zaman orucunu boz" dediğini bizzat duymuştum. Bu ve benzeri konularda bizler gibi onu tanıyanların şahid oldukları birçok olayın aktarabileceğini söyleyebilirim.

İbadet hayatında da mutedil bir çizgi takip eder, bu konuda da farklı bir görüntü vermekten kaçınırdı. Namazı vaktinde ve tadil-i erkân üzere eda etmekten taviz vermezdi. Yanında bir kişi de olsa mutlaka cemaatle namaz kılar, namazı gereğinden fazla uzatmazdı. Vaazlarında yumuşak, ikna edici, sevdirci ve caydırıcı bir üslup kullanır, vaazını uzatmazdı.

Bütün bu özellikleriyle o ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerde tavsiye edildiği üzere korkutucu değil sevdirci, zorlaştırıcı değil, kolaylaştırıcı bir tavır ve üslup sergilerdi.

Mütevazı fakat Vakûr Âşıkkutlu

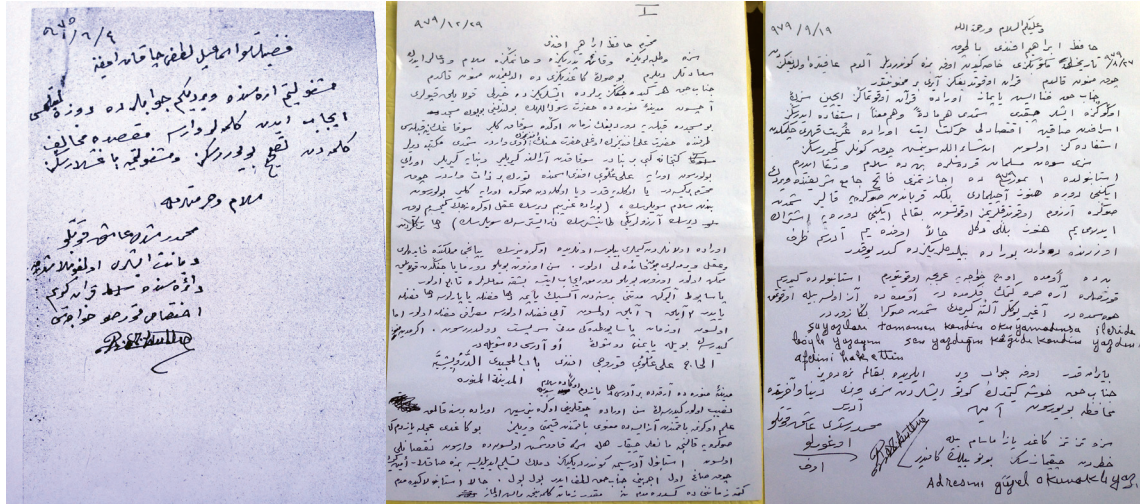
Merhum Âşıkkutlu Hocaefendi'nin ilk göze çarpan en önemli ve belirgin özelliği mütevazı fakat vakûr kişiliğiydi. Daha önce onu tanımayıp ilk defa gören kimse bile, duruşu, sohbeti, oturup kalkışı, yürüyüşü, giyim-kuşamı gibi dışa yansıyan görüntü ve tavırlarından hareketle onun bu meziyetini keşfetmesi mümkündür.

Hayatı boyunca aşağı yukarı her teşebbüsünde başarıya ulaşması, toplum, görev yaptığı kurum, hatta siyasî çevreler nezdindeki itibarı, onu hiçbir zaman şımartmamıştır. Bu durumdan şahsı adına maddi-manevi çıkar sağlamaya asla yeltenmemiş, aslında hak edilmiş bu itibarın doğal sonucu ve meşru faydası sayılabilecek çok cazip tekliflere hiç iltifat etmemiştir. Kitaplarına, eserlerine, mektup vb. evrağa ismini yazması gerektiğinde, genellikle “Mehmed Rüştü” veya “Mehmed Rüştü Âşıkkutlu” şeklinde en sade haliyle kaydettiği görülür. On küsur defa hacetmesine ve halkın kendisine yaygın hitap şekli “Hacı Efendi” olmasına rağmen “Hacı” unvanını kullanmaktan özenle kaçınır; “Hafız” unvanını bile pek kullanmazdı. Sevenlerince zaman zaman kendisine layık görülen “Kur'an Profesörü”, “Karadeniz Güneşi”, “Karadeniz Hâkimi” gibi hitap şekillerine ise hiç iltifat etmezdi.

Resmi izinle Kur'an öğretme isteği dışında hiçbir göreve kendisi talip olmamış, bu tür talep ve beklentiler peşinde koşuşturmamış, aksine yeri ve zamanı geldiğinde hep o peşinden koşulan ve aranıp bulunan kişi olmuştur. Bununla birlikte, başta öğrencileri olmak üzere mesleki ehliyeteye sahip kişilerin layık oldukları görevleri almaları için tavsiye ve tezkiye kabilinden elinden gelen desteği vermiştir.

Yaptığı hayır işlerinden ve elde ettiği başarılarından bahsetmekten hiç hoşlanmaz, bahsi geçtiğinde de onları Allah'ın bir lütfu olarak değerlendirirdi. Ondaki tevazunun en açık örneği, fiilen yetmiş yılı aşkın ilmî ve meslekî hayatı boyunca sahip olduğu muazzam birikim ve başarıya hiç temas etmeden, hayat hikâyesini ana hatlarıyla bile denilemeyecek kadar kısaca kaleme almasıdır. Bu somut örnek içinde yer alan bir başka misal, tevazu derecesini ortaya koyması bakımından daha da ilginçtir. Sözüünü ettiğimiz bir sayfalık haltercemesinin bir yerinde “...kıymetli hocalarımdan *Aşere, Takrib ve Tayyibe'yi ikmal ettim*” ifadesinin hemen ardından parantez içinde “*ikmalden maksadım, dereceme göre öğrendim*” demesinin nedeni, “ikmal ettim” gibi iddialı bir sözün okuyucu tarafından yanlış değerlendirilebileceği endişesi olsa gerektir. Bu nedenle eserlerinin hemen hepsinin sonunda, sehven kendisinden sadır olmuş hataların önce Cenab-ı Hak sonra da okuyucular tarafından affedilmesi temennisiyle, eksik ve hataların işin erbabı tarafından düzeltilmesini dileyen ifadeler yer vermiştir.

Özel hayatında kendi namına sergilediği bu tevazuya rağmen, sözlü veya yazılı hitaplarında muhataplarını kesinlikle küçümsemez, bilakis durumlarına uygun, hatta üstün sıfatlarla onlara hitap ederdi. Başta öğrencileri olmak üzere evladı, hatta torunu yaşındakilere yazdığı mektuplar bu durumun örnekleriyle doludur.

“Faziletli İsmail. L. Çakan Efendiye” (solda), “Muhterem Hâfız İbrahim Efendi” (ortada), “Hâfız İbrahim Efendi Balçok” (sağda) diye başlayan ve onun yazışma/hitap nezaketini gösteren bazı mektup örnekleri

Öğretmen ve Eğitmen Aşıkutlu

Dönemin Maarif Vekaleti’nde 40 yıl muallimlik yapmış tecrübeli bir öğretmenin oğlu olarak babasının rahle-i tedrisinden geçen Aşıkutlu, aslında bu mesleğe yabancı değildi. Ayrıca, Osmanlı’nın son yıllarında genç yaşlarda hocası Hacı Dursun Efendi’nin köyü Sıraağaç’ta (Çalek) bir süre fahri öğretmenlik deneyimi de vardı. Babasından görüp öğrendiği ve bu süre içinde edindiği tecrübe onun için önemli bir birikim oldu. 1930’lu yıllardan itibaren tekrar yoğunlaştığı tedris çalışmalarında artarak devam eden bu birikimin şüphesiz önemli bir yeri vardır.

O, okumak üzere kendisine gelen öğrencinin daha önce ders aldığı başka bir hocası varsa, öncelikle bu hocasından müsaade ve muvafakat alınmasını ister, bu izin alındıktan sonra öğrenciyi kabul ederdi. Daha sonra öğrenciyle sohbet kıvamında bir mülakat yaparak onun genel durumunu, okumaya hevesli olup olmadığını ve kapasitesini öğrenir, yüzünden Kur’an okumasını bilip bilmediğini sorar ve okuyuşunu yoklardı. Ardından zekâ ve ezberleme gücünü ölçmek için birkaç satırlık ayet veya ayetleri uygun bir ortamda ezberlemesini isterdi. Ne kadar zamanda ezberleyebildiğini tespit etmek amacıyla saat tutar, böylece günde ne kadar ezber yapabileceğini belirlerdi.

Gerekirse, rahat ve doğru ezberleyecek kadar akıcı okumasını sağlamak için öğrenciyi bir müddet yüzünden okuturdu. Daha işin başında, “Eûzü-Besmele” aşamasında harfleri doğru telaffuz etme (tashihi-i hurûf) konusunda tecvide uygun talim yaptırmaya başlardı. Öğrenci, başlangıçta biraz zorlansa da yoğun bir tatbikatla kısa zamanda doğru-düzgün okumasını öğrenir, bundan sonra okuduğunun doğruluğundan emin bir şekilde sadece Kur’an’ı ezberlemekle meşgul olurdu. Talim derslerinde, ağız-kulak-göz üçlüsüne aynı anda dikkat ederdi. Harflerin mahreç ve sıfatları gibi bazı tecvid konu ve kurallarının taliminde biraz mübalağada bulunurdu. Sebebi sorulduğunda, normal okuyuşta bunun kıvamına geleceğini söylerdi. Bu duruma misal olarak da “Eğri bir çubuğu, kâğıdı veya nesneyi doğrultmak için önce eğrilik istikametinin aksine doğru bükmek gerekir ki, kendi haline bırakıldığında arzu edilen doğru hale gelebilsin.” derdi.

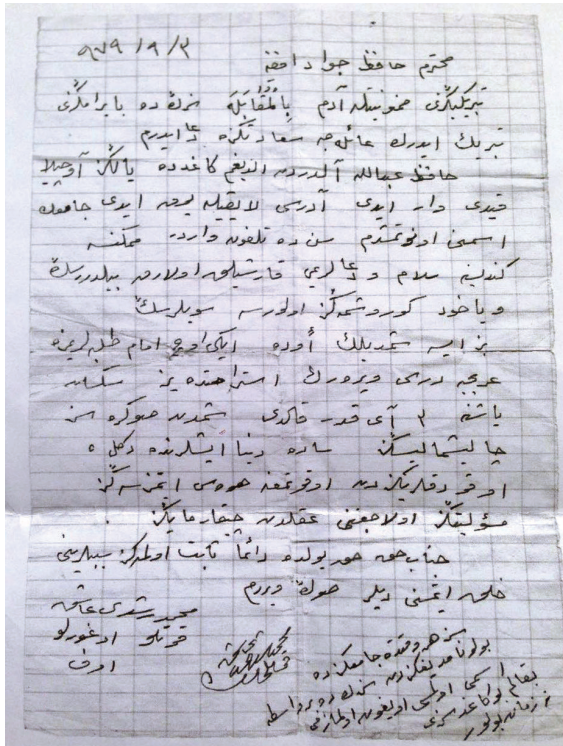
Öğrenciye kapasitesinden fazla ders yüklemeydi. Günlük düzenli olarak ders vermesini beklese de, ayda, yani bir hatim süresinde üç-beş günlük aksamayı normal karşılardı. Öğrencilerin yollar üzerinde başıboş gezip tozmalarını, derslerini olumsuz etkileyecek arkadaşlar edinmelerini, yaş ve işlerine uygun olmayan yerlerde bulunmalarını, derslerini aksatacak şekilde oyun ya

da başka şeylerle meşgul olmalarını istemezdi. Ara sıra oturdukları evlere habersiz ziyaretler yaparak onları kontrol ederdi. Memleketlerinden gelen harçlıklarını hesaplı ve düzenli şekilde kendilerine dağıtırdı.

Öğrencilerinin sadece öğretmeni değil, aynı zamanda eğitmeni idi. Öğrettiklerini usule uygun bir şekilde uygulamaları için onlara öncelikle kendisinin görev yaptığı kurs ve camide veya mahalle mescitlerinde, imamlık, müezzinlik, vaizlik, hatiplik gibi görev ve sorumluluklar yükleyerek tatbikat yaptırır, mesleğe hazırlardı. Ramazan geldiğinde mukabele okuyup teravih kıldırabilecek duruma gelenleri, gidecekleri yerdeki imam, vaiz, müftü gibi yetkililere veya tanıdığı muteber bir zata hitaben yazdığı referans mektubuyla Türkiye'nin muhtelif bölgelerine gönderirdi.

Makul bir sürede kabiliyetini ortaya koyamayan, derslerini sürekli aksatan, okuma hevesini kaybeden veya sürekli başkalarına zarar verecek şekilde yaramazlık yapan öğrencilere, kaba kuvvete, kaba söz ve davranışlara başvurmaksızın bir süre nasihat eder, onları uyarır, bazen hafif ifadelerle azarlardı. *"Senin gibisini falancaya göndermek lazım; o seni bak nasıl okutur"* diyerek öğrenciyi dayakçı hocalara göndermekle veya memleketine iade etmekle ikaz ederdi. Bütün bunlardan sonuç alamayacağını anlayan öğrenciye *"Baban sana daha fazla masraf etmesin; memleketine git, babana işlerinde yardım et, yahut seni başka bir işe veya okula versin"* diyerek velisine verilmek üzere durumunu izah eden ve onunla ilgili tavsiyeleri içeren bir mektupla memleketine gönderirdi.

Aşıkkutlu Hocaefendi, öğrencilerini mezun ettikten sonra da onları takip eder onlarla ilgilenir mektuplaşır ve ziyaretleşirdi. Bu mektuplaşma ve ziyaretlerde onlara ne ile meşgul olduklarını sorardı. Zaman zaman başta hafızlık olmak üzere öğrendiklerini unutup unutmadıklarını yoklar bu konuda onlara nasihatte bulunur ve sorumluluklarını hatırlatırdı. Özellikle mihrabı terk etmemelerini ve cami hizmetlerini aksatmamalarını tenbihler, öğrendiklerini başkalarına da öğretmelerini tavsiye ederdi.

Bir öğrencisine yazdığı mektup ve tavsiyesi

3/9/979

Muhterem Hâfız Cevad Efendi

Tebriğinizi memnuniyetle aldım. Bilmukabele sizin de bayramınızı tebrik ederek ailece saadetinize dua ederim.

Hâfız Abdullah Aldır'dan aldığım kağıtta yalnız Avcılar kaydı var idi. Adresi layıkıyla yok idi. Caminin de ismini unutmıştım. Sende telefon vardır. Mümkünse kendisine selam ve dualarımı karşılık olarak bildirirsin. Veyahut görüşmeniz olursa söylersin. Biz ise şimdilik evde iki-üç imam talebemize Arapça dersi vererek istirahatteyiz. Seksen yaşına üç ay kadar kaldı. Şim(di) den sonra siz çalışmalısınız. Sade dünya işlerinde değil, okuduklarınızdan okutmaya heves etmezseniz mesuliyetinizin olacağını akıldan çıkarmayınız.

Cenâb-ı Hak, hak yolda daima sabit olmanız sebeplerini halk etmesini diler,son veririm.

Mehmed Rüşdi Aşıkkutlu

uğurlu

Of

(Not) Siz her vakitte caminizde bulunmadığınızdan sizin de bir vasıta ismi olması uygun olmaz mı? Bakalım bu kağıt sizi ne zaman bulur?

T.C.
DİYANET İŞLERİ REİSLİĞİ
Kur'an Öğretici Kursları
Ehliyet Belgesi

Sicil No : 383
Belge No : 23

TABLO : I

Kursun Bulunduğu Mahal	Öğrencinin
Vilayeti: Trabzon	Adı ve soyadı: Bekim Şişman
Kazası: 61	Labasının adı: Cihannet
Nahiyeti: Merkez	Doğum yeri ve tarihi: Terne 1944
Köyü: Çarukbaşı	Kazası: Terne
	Köy-Mahalle: Terne mahallesi

TABLO II

DERSLER	Aldığı Derece	Bu dersleri tamamladığı tarih
1. Hafızlık	Piyi	19-3-559
2. Tecvit ve tashihi huruf	Piyi	30-11-959
3. Aşere		
4. Takrip		

Yukarıda fotoğrafı, ilik ve künyesi yazılı Bekim Şişman ikinci tabloda gösterilen dört dersten (1, 2, 3, 4) numaralı derslerden öğrenimini tamamladığını gösterir işbu belge, Kur'an Öğretim Kuralları Özel Talimatının 13 üncü maddesi maddesine kendisine verildi. 20.11.1960

Mümeyyiz: Mümeyyiz: Kuran Öğretim Kursu Öğreticisi: P. Şişman

Tasdik olunur. 20.11.1960

T.C.
DİYANET İŞLERİ REİSLİĞİ
Kur'an Öğretim Kuralları
Ehliyet Belgesi

Sicil No : 9
Belge No : 25

TABLO : I

Kursun Bulunduğu Mahal	Öğrencinin
Vilayeti: Trabzon	Adı ve Soyadı: Dursun Kemal
Kazası: 61	Babasının adı: İbrahim
Nahiyeti: Merkez	Doğum yeri ve tarihi: 61 1924
Köyü: Çarukbaşı	Kazası: 61
	Köy - Mahalle: Bölümlü (Zincir)

TABLO : 2

DERSLER	Aldığı Derece	Bu dersleri tamamladığı tarih
1. Hafızlık	Piyi	30-9-1947
2. Tecvit ve tashihi huruf	Piyi	30-12-944
3. Aşere	Piyi: tashihi hurufu ile bir kere aşereyi okudu	30-12-944
4. Takrip		

Yukarıda fotoğrafı ilik ve künyesi yazılı Dursun Kemal ikinci tabloda gösterilen dört dersten (1, 2, 3, 4) numaralı derslerden öğrenimini tamamladığını gösterir işbu belge, Kur'an Öğretim Kuralları Özel Talimatının 13 üncü maddesi maddesine kendisine verildi. 29.10.1963

Mümeyyiz: Mümeyyiz: Kuran Öğretim Kursu Öğreticisi: P. Şişman

Tasdik olunur. 29.10.1963

Verdiği kurs bitirme belgelerinden iki örnek

Vefatı üzerine öğrencisi Yakup İskender'in Aşıkcutlu hakkında yazdığı şu şiir, onun yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız ahlâkî meziyetlerini özetler mahiyettedir.

MEHMET AŞIKKUTLU HOCAMIZ

Yakup İSKENDER
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

28 Ağustos 1980 günü ebedi âleme intikal eden çok değerli ve faziletli hocam Mehmet Rüşti AŞIKKUTLU Efendi Hazretleri'nin o boş ve vakur sıması, tatlı hayali ve unutulmaz hatıraları gözümün önünden hiç kaybolmuyor.

Her zaman zihnimde canlanan ve hayalimden hiç gitmeyen bu tatlı hatıralarımdan bazılarını kaleme almak istedim. Şair olmadığım halde, gönülden coşan bu samimi duygularımı şiir halinde kaleme almaya çalıştım. Merhum hocamın, talebesi olarak yanımda bulunduğum sırada hocasından kendisine gelen bir mektubun serlevhası bu şiiri yazarken benim ilham kaynağım olmuştur. Mektubun başında aynen şöyle yazılı idi: "Karadeniz güneşi".

Mehmet Rüşti hocamız Bir güneşli, ah battı Dünya döndü zindana Rabbim öyle yarattı Kavuştu Mevlâsına Okutmayı bıraktı	Ders okuturken hocam Bilmez nedir mesal, Gece gündüz okutur Bunda bulmuş safayı Ahirete karşılık Fedâ etmiş fenâi	Yalebe izin ister Köye gidecek diye Ders okutamaz artık Annesi öldü diye Hiç olur mu böyle şey Okutamayım niye?	İşte Rabbim şahittir Öylece oluverdi Nasıl olmasın öyle Hasta yataken dahi Bütün düşüncem benim Öğrencilerim, derdi	Kibir ne dir acaba? Asla onu bilmezdi Kin beslemey kimseye Gayzı hemen yenerdi Affetmeyi bilhassa Nekadar çok severdi
Durmadan okuturdu Yine de derdi azdı Bütün suçlar işlense Mümkün değil kızmazdı Kavuştu Mevlâsına Okutmayı bıraktı	Yorulur öğrenciler Sadace dinlemekten Kendisi asla bıkmaz Onlara öğretmekten Soruları cevaplar Gelişse gelsin kimden.	Vuku buldu emri hak Yapıldı yapılacak Annemiz öldü diye Tedrîsat mı kalacak? Olanmaz böyle bir şey Var mı başka soracak	Ömrü boyunca hocam Kur'an ile haşroldu Yaşadığı müddetçe O'nun hadimî oldu Hiç şüphemiz yoktur ki, Mükâfatını buldu	Merhametî sonsuzdu Hayvanlara da olsa Bir gün gördüm bakıyor Gelen var mı acaba? Uzatmış merdiveni Ezilmisin Karınca
Kur'an ile birlikte Hem öğretirdi aşkı Çünkü bazılarının Henüz küçüktü yaşı Kavuştu Mevlâsına Okutmayı bıraktı	Asla demez "olur mu?" Ders arasında soru Mutlak halledilecek O olmasa da konu Elbette bakılacak Şayet bilmezse onu	Ağrılardan yüz bulup Denemezken bir yana Gelirdi öğrencisi Ders verecek mi bana? Girerdi huzuruna Hem utana utana	Misafiri çok sever Görünce sevinirdi Ne için öyle idi Yağmur gibi cömertti Elindeki bir şey Tereddütsüz verirdi	Yanında bir kimsenin Olmayacaktı derdi Mümkün değil kat'iyen Onu hemen silirdi Rabbimiz çok Rahimdir Bir kapı açar, derdi
Ölünceye kadar bu, Devam eder, diyordu Şapılacak bir şey bu Gerçekten öyle oldu Kavuştu Mevlâsına Okutma durduruldu	Durmadan araştırır Buluncaya kadar Gayesi o'nun olmak Soranlara bir medar Mubahatı hiç sevmeyiz O'nda görür hep zarar.	Mümkün mü ders vermemek Bulundukça öğrenci Çünkü Yüce Mevlâyâ Öylesine söz verdi Ölünceye kadar bu, Devam edecek derdi	Misafiriz kaldığı Allah bilirdi ya Her halinde başkalık Mutlak göze çarpardı Melekleşmiş bir insan Herkes o'na hayrandı	Vazifeni sen yaptın Fazlasiyle hem hocam Buna herkes şahittir Görevin oldu tamam Sizden razı olmuştur Yüce Rabbimiz Allâm

C. İlmî Kişiliği

Âşıkkutlu'nun hoşlandığı ve ömrünü adamışcasına önem verdiği yegane meşgalesi öğrenci okutmak, mesleki ehliyet ve temsiliyet açısından donanımlı, erdemli, bilinçli, gayretli din âlimi yetiştirmek ve ihtisas alanı ile ilgili eser telif etmektir. Bunun içindir ki, “*En zararlı günüm, çocuk da olsa bir kimseye bir sayfa da Kur'an okutamadığım gündür.*” derdi. İhtiyaç duyulan veya gündeme gelen ilmi meselelerle ilgili olarak da özellikle son yıllarında “*Daha yapılacak çok şey var ama ömür bitti.*” diyerek hayıflanırdı.

1974 yılında özel bir dergide yayımlanan mülakatında, yetiştirdiği öğrenci sayısının, hafızlık ve hafızlık talimi yaptırdıkları ile Aşere-Takrib okuttuklarının 1000'e; yeterli miktarda dinî ilim tahsil ederek ayrılanların da 1000'e yakın olduğunu, yani toplam 2 bine yakın öğrenci yetiştirdiğini beyan etmektedir¹⁴. 1974 yılından sonra okuttukları da hesaba katıldığında bu sayının 2 bini aştığı anlaşılmaktadır. Yetiştirdiği öğrencilerden bazıları, tarım, ticaret, sanat ve inşaat gibi farklı iş alanlarına yönelmişse de, önemli bir kısmı, din ve eğitim hizmetleri sınıfında görev alarak Diyanet, Milli Eğitim, Adâlet, Üniversite gibi kurumlarda başarılı hizmetlerde bulunmuş ve bulunmaya devam etmektedir. Ayrıca bizatihi öğrencisi veya öğrencisinin öğrencisi olarak onun ekolünden gelen birçok hafız, yıllardan beri çeşitli İslam ülkelerinde düzenlenmekte olan Kur'an-ı Kerim yarışmalarında ilk derecelere girme başarısı göstermiştir. Bu durum, onun Kur'an eğitim-öğretimi ve Kıraat ilimleri üzerindeki otoritesi ve başarısının uluslararası seviyede tescili anlamına gelir.

Ders verme faaliyetleri yanında eser yazma çalışmalarını da sürdürmüş ve önemli bir kısmı Kıraat İlmî'ne ait olmak üzere dini konularla ilgili irili-ufaklı birçok eser kaleme almıştır.

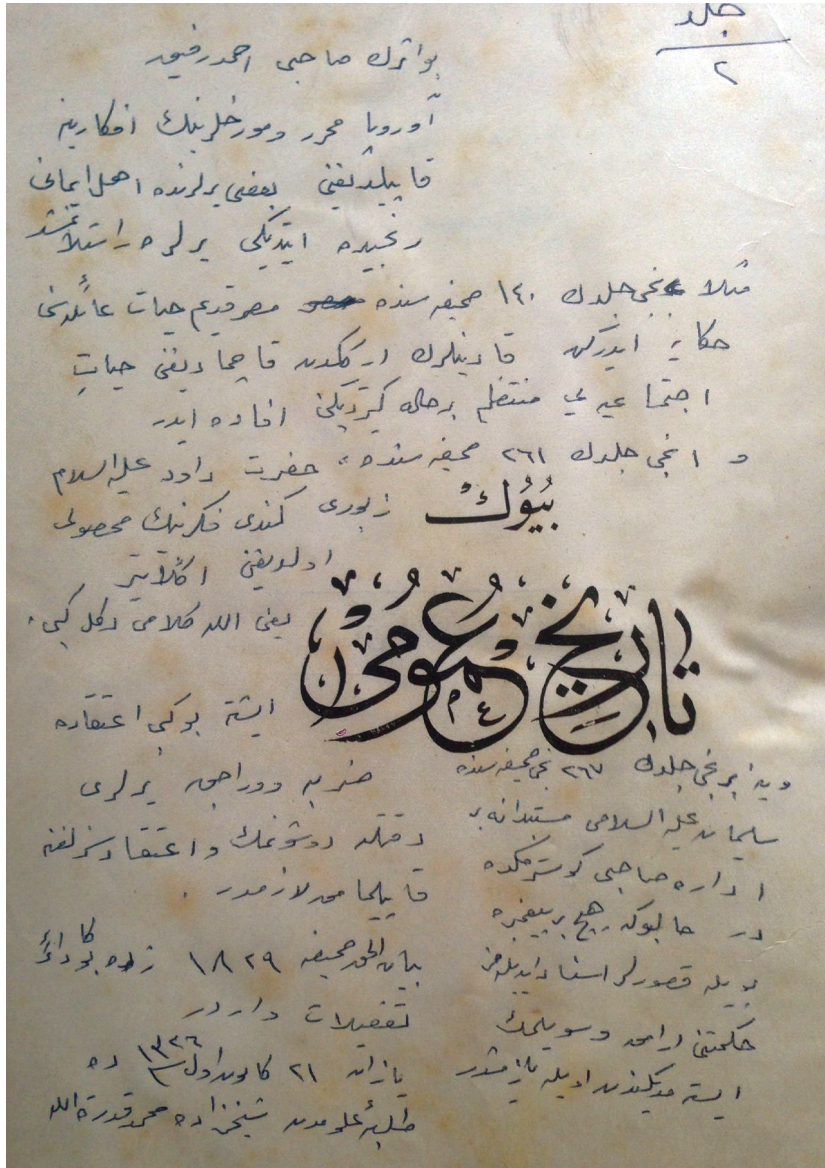
Müellif Bir Âlim Âşıkkutlu

Daha önce de ifade edildiği gibi, dindar bir çevrede ve kültürlü bir aile ortamında yetişen Âşıkkutlu'nun öğretmen olan babası, genel kültürü geniş, yöre halkının takdir ve saygısını kazanmış muhterem bir zattı. Bu nedenle, büyük oğlu Mehmet Rüştü'yü o dönemin eğitim-öğretim sistemi doğrultusunda altı yaşlarındayken tahsil hayatına başlatmıştı. Önce Kur'an okumasını öğrenmeye başlayıp hafızlığını tamamlayarak devam eden bu tahsil süreci, aslında hayatı boyu sürmüştür. Kendisi bu durumu, “*Altı yaşından beri okurum, okuturum...*” diyerek ifade ederdi. Bu uzun süreçte sadece öğrenme ve öğretme göreviyle yetinmemiş, mesleği ile ilgili alanlarda sürekli inceleme ve araştırma yaparak kendisini geliştirmiş, gayretli ve ciddi bir “müellif âlim” hüviyeti ortaya koymuştur. Onun her bir dersi, sadece bilgi aktarımından ibaret kalmayıp, aksine karşılıklı mütalaa ve müzakere meclisi halinde geçerdi. Pasif değil, aktif ve katılımcı bir metodla öğrenciyi motive edip zihnen derse odaklaştırır. Bunun tabii sonucu olarak da pek çok soruya muhatap olurdu. Cevabını doğru ve kesin bildiklerini orada açıklardı. Bilhassa ayrıntılara dair cevabından emin olmadığı hususlar varsa aydınlığa kavuşturuncaya kadar onları araştırır; cevabını bulur, kaynaklarıyla birlikte kaydeder ve öyle cevaplandırır. Kaynağa dayanmayan, kafadan atma/tahmini cevaplar vermezdi. Zihnine takılan veya kendisine sorulan bazı ilmî ve fikhî meselelerin halletmek için günlerce kaynak taraması yaptığı olur, gerekirse yurt dışından bile olsa o konunun uzmanına sorardı. Okuduğu konulara veya kitaplara dair mütalalarda bulunur, önemli gördüğü hususlardaki düşüncelerini ilgili yerlere not ederdi. Bütün bu anlatılanların günümüzde bir çok canlı şahidi bulunduğu gibi, yaşadığı dönemin şartlarına göre zengin sayılabilecek kütüphanesindeki bazı eserlerin sayfalarına kaydettiği açıklamalar, satır aralarına düştüğü notlar veya yazdığı mektuplar da bunu belgelemektedir.

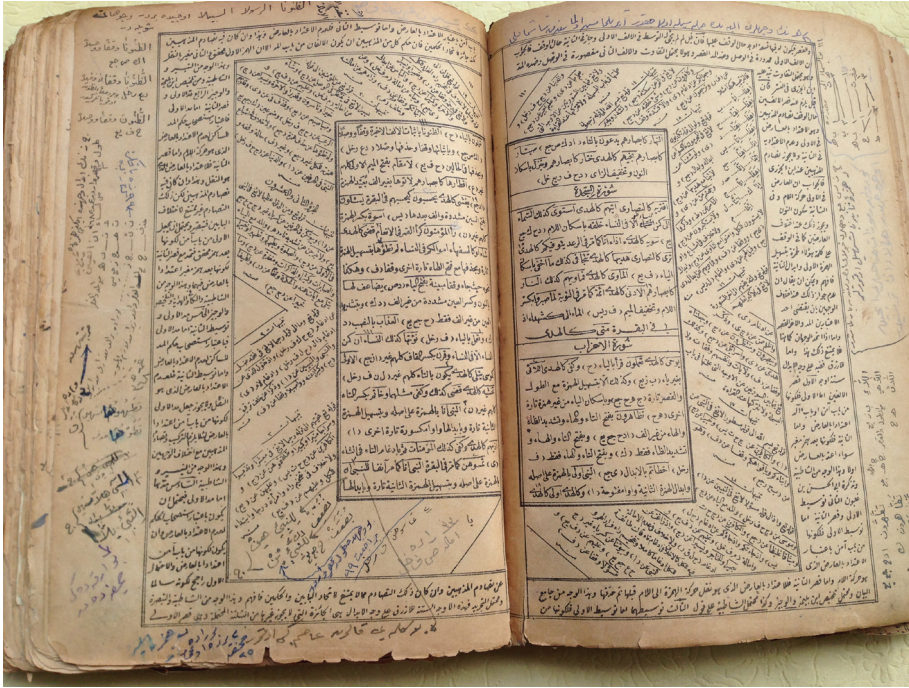
14 Bkz., *Haksız Mecmuası*, sayı, 126, Haziran 1975

Aşıkutlu'nun şahsi kütüphanesi

Ahmed Refik'in *Büyük Tarih-i Umûmî* adlı eseri hakkındaki mütalaası

Kullandığı *Zübde*'de kaydettiği açıklama kabilinden bazı notlar

D. Eserleri

Merhum Aşıkutlu Hocaefendi'nin ilmi hayatının önemli bir bölümü tedris faaliyetleri yanında telif çalışmalarıyla geçmiştir. Bu çalışmalarını, görev, ders, misafir ağırlama vb. meşgalelerden fırsat buldukça ve genellikle gece vaktinde yürütürdü.

Elde mevcut bilgi ve belgelerden anlaşıldığına göre ilk telif çalışmasını 1934 yılında gerçekleştiren Aşıkutlu¹⁵, bu tarihten itibaren başta ihtisas alanı Kıraat ilmi olmak üzere, dinî ilimlerle ilgili birikimini irili-ufaklı eserlerde bir araya getirmeye gayret etmiştir. Onun telif çalışmaları genel hatlarıyla şu şekilde tasnif edilebilir.

1. Kıraatla ilgili olanlar

a. Aşere Kaideleri: “*Vukuu Çok Aşere Kaideleri*” olarak da adlandırdığı bu eseri¹⁶, on kıraat imamı ve onların yirmi ravisinin okuyuşlarının usul ve kurallarını düzenleyen, Kıraat-i aşere bağlamında *Kıraat İlmi'ne Giriş* veya *Kıraat Usul Kitabı* niteliğinde bir usûl eseridir. Bu eserde Kur'an-ı Kerim'in bazı kelime veya ayetlerinde rastlanan temel vecihler kaydedildikten sonra bu teorik bilgi ve prensiplerin açıklamalı tatbikatı, Eûzü-Besmele'den başlayıp Bakara sûresinin 25. ayet-i kerîmesine kadar olan kısımda ayetlerin vücuh sûretleri çıkartılmak suretiyle gösterilmiştir. Daha sonra birinci cüzün sonuna kadar kalan kısmın Aşere vücuhatına göre sûreti şematik olarak tamamlanmıştır.

b. Takrib Kaideleri: Aşıkutlu bu eserini, “*Şeyh Atâullah Mesleği Üzere Takrib'e Ait Kaideler ve Kolaylıklar Defteri*” veya “*Vukuu Çok Takrib Kaideleri*” diye de adlandırmıştır¹⁷. Kıraat imamlarının toplam seksen tarikle gelen okuyuşlarının usul ve kurallarını örneklerle açıklayan, vücûhatı müşkil bazı kelime ve ayetlerin vücûhat suretlerini de ihtiva eden bu eser 109 sayfadan ibarettir.

15 Bk. *Haşiyeli Tayyibe*'nin kapak sayfasına düştüğü not.

16 *Hakses Mecmuası*, sayı 1, 126, Haziran 1975

17 a. g. mecmua, a.y

c. Cezerî Mukaddimesi'nin Tercüme ve Şerhi: Müteahhirûn döneminin meşhur kıraat âlimi İmam İbnü'l-Cezerî'nin tecvide dair, hacmi küçük fakat muhtevası zengin bu değerli eserinin 35 sayfalık bir tercüme ve şerhinden ibarettir. Abdullah Hasib adlı bir hattat tarafından Muharrem-1352 (Mayıs-1933) ferağ kaydı ile el yazma küçük boy *Tayyibe* metninin sonunda (338-373 varaklar arasında) yer almaktadır.

d. Hâşiyeli Tayyibe: İmam İbnü'l-Cezerî'nin kısaca *Tayyibe* diye adlandırılan Elfiye türündeki manzum eseri üzerinde yapılan bu haşiye çalışmasıdır. Merhum Âşıkutlu'nun dört ay gibi kısa sürede (1 Nisan 1934 - 5 Ağustos 1934 arası) yaptığı bu çalışma, bilindiği kadarıyla onun ilk müstakil telif eseridir. Yukarıda adı geçen Abdullah Hasib adlı müstensihin hattıyla (büyük bir ihtimalle 1352/1933 yılında) kaleme alınan küçük boy bir nüshanın satır ve sayfa aralarını, gayet nefis bir Osmanlıca el yazısı ile adeta dantel gibi işleyerek yazdığı 330 varaklık bir eserdir.

e. Tayyibe Şerhi ve Haşiyesi: Âşıkutlu'nun, yukarıda mezkûr *Hâşiyeli Tayyibe*'yi esas alıp Kıraat ilmi üzerine yaklaşık yarım asırlık tecrübe ve birikimini de katarak *Tayyibe* üzerine yaptığı kapsamlı bir şerh çalışmasıdır. Eserin baş kısmındaki 15 sayfalık bölümde Âşıkutlu, gayet kısa şekilde kaleme aldığı kendi biyografisinin ardından İmam İbnü'l-Cezerî'nin uzunca bir haltercemesini verdikten ve imamları, râvîleri ve tarik sahipleri ile memleketlerini zikrettikten sonra, *Tayyibe*'de kullanılan rumuzları, ayrıca Mısır tarikine göre med miktarlarını kaydetmiştir. Bu eserde, özellikle Kur'an'daki bazı kelimelerin vücûhâtındaki müşkilleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmış ve suretleri şematik olarak gösterilmiştir. Tek sayfada kendi el yazısı ile yazılmış üç ciltten ibaret bir eserdir.

f. Tayyibe'nin Elfaz Manası: Adından da anlaşılacağı üzere manzum *Tayyibe* metninin "kırık manalı" tercümesidir. Bununla birlikte yer yer metne dair ihtiva ettiği açıklamalar sebebiyle kısmen bir şerh çalışmasını andırmaktadır. Ayrıca bu kısa şerhli tercümeyi 29 kasette tek taraflı olarak bizzat seslendirmek suretiyle de kaydetmiştir¹⁸.

g. Vakf-ı Hamza ve Hişam Risalesi: İmam Hamza Kıraati ile İbn Âmir'in râvisi Hişam rivayetine mahsus olan ve üzerinde vakfedilecek Kur'an kelimelerindeki hemzelerin mahiyeti ve konumuna göre belirlenen altmış iki vakıf çeşidinden bahseden 35 sayfalık bir risaledir. *Tayyibe'nin Elfaz Manası* adlı eser içinde bulunan bu risâlede, mezkûr imam ve râvîye ait vakıf vücûhât kuralları ve suretleri gösterilmiştir.

2. Fıkıhla ilgili olanlar

a. Ferâiz Risalesi: İslam Miras Hukuku'na göre varisler arasında mal taksiminin esaslarını ve hesaplanma yöntemlerini ihtiva eder.

b. Hac Risalesi: Hac rehberi niteliğindeki kitapçıkların ülkemizde henüz pek bilinmediği ve bulunmadığı dönemde, hacı adaylarına kolaylık sağlamak amacıyla kaleme aldığı haccın nasıl yapıldığına dair bir çalışmadır.

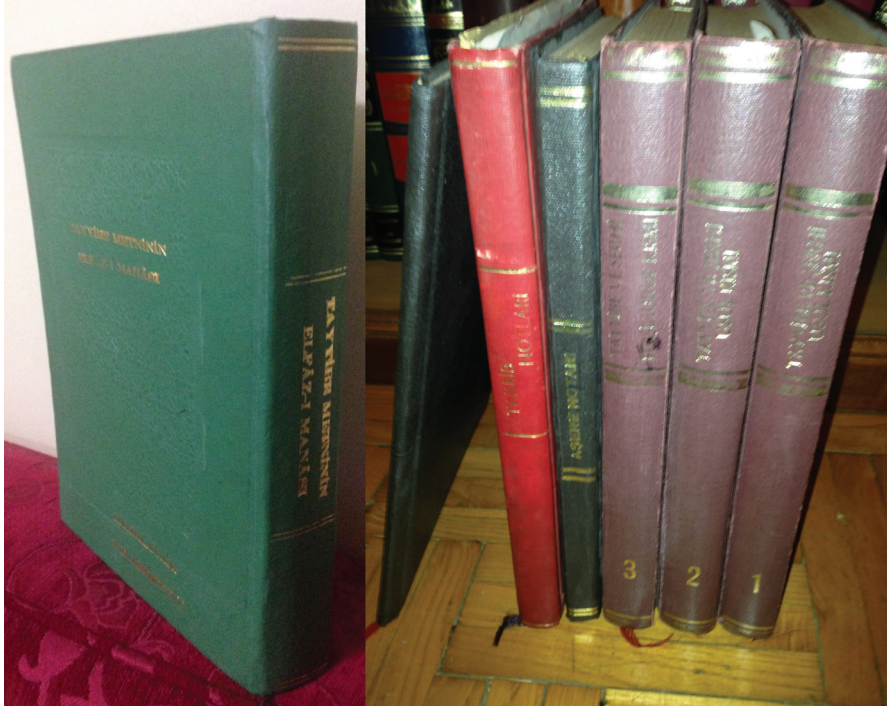
3. Vaazla ilgili olanlar

a. İlim-Amel-Cehil: 1960'lı yılların başında yazdığı bu vaaz risalesi, D.İ.B.lığı Müşavere ve Dinî Eserler İnceleme Kurulu tarafından incelenerek müellifin ilmî kudretini belirtir mahiyette görülmüş ve bu çalışmaya istinaden dönemin Diyanet İşleri Başkanı merhum Ömer N. Bilmen'in "olur"u ile görevinde terfi etmiştir.¹⁹

¹⁸ Söz konusu çalışmanın 1 no'lu bu kaseti üzerinde şu not yazılıdır: "Bantların bir yüzleri doldurulmuştur. Arka tarafları boştur ve boş kalacaklardır. Bu 1(bir) numara, elfaz manasını yazdığımız eserin birinci sahifesi başından 'bu eserin adı' diye başlar, dokuzuncu sahifesinin yirminci satırında 'almışlardır' sözünde biter"

¹⁹ Bu eserin başkanlık makamınca onaylandığına dair belge mevcut olmasına rağmen kendisine ulaşılamamıştır.

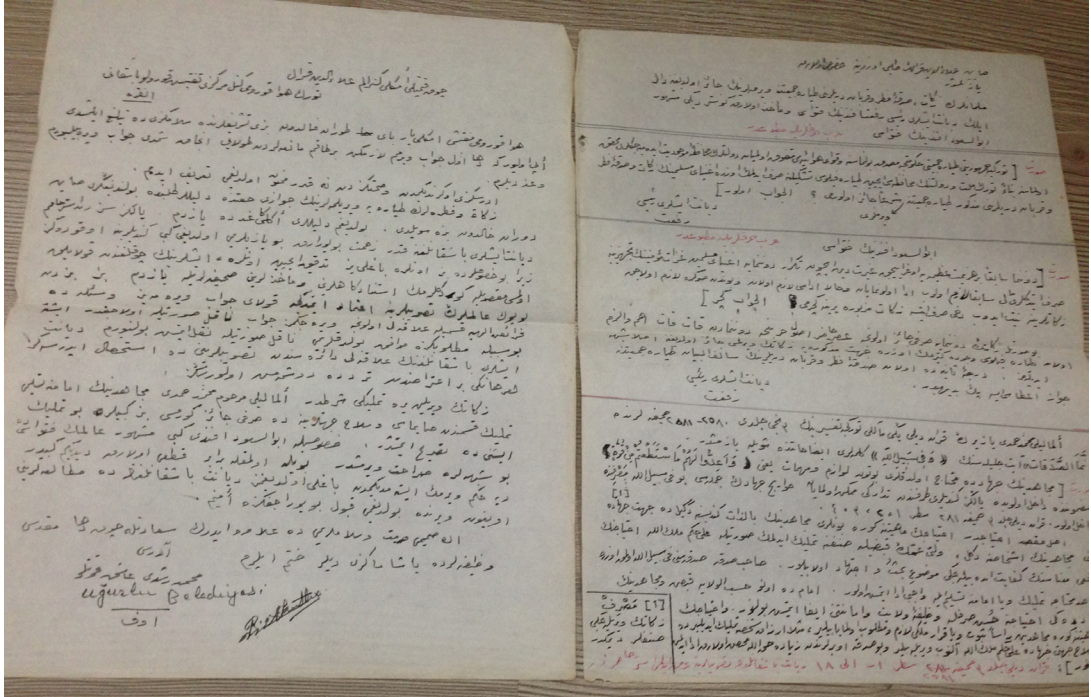
b. Vaaz ve dini konferans özetleri: Bunlar, söz konusu konferansların aylık özetleri olup Of müftülüğü'ne arzettiği vaaz ve irşad raporları mahiyetindedir.

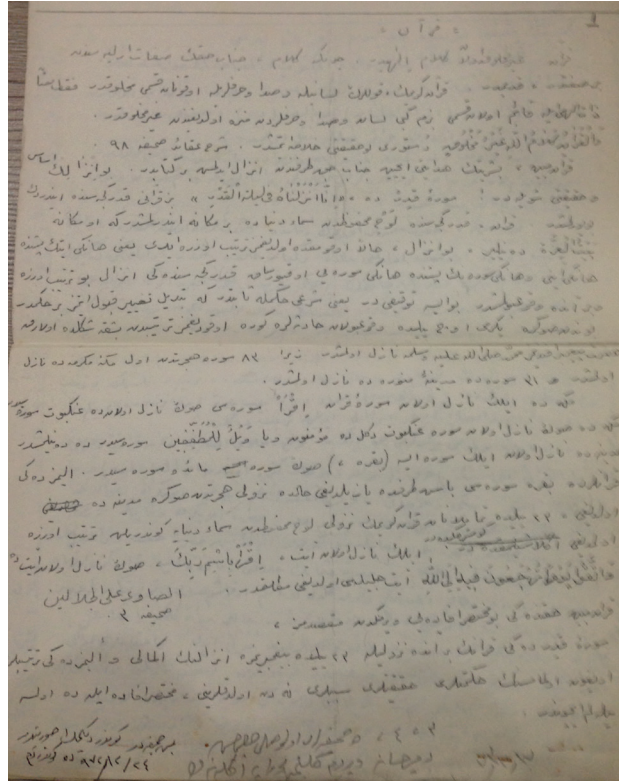
Aşikkutlu'nu telif ettiği eserler.

4. Muhtelif Konularla İlgili Sorulara Yazdığı Cevaplar: Değişik dinî konulara dair kendisine sorulan sorulara verdiği yazılı cevaplar da Âşikkutlu Hocaefendi'nin telif çalışmalarında önemli bir yekün teşkil etmektedir. Mesela, Kur'an, Kıraatler, Kur'an imlası, vakıflar/secavendler, namaz, zekât ve fitre gibi konularla ilgili sorulara cevap olarak kaleme aldığı mektuplar bu tür ilmî faaliyetler arasında sayılabilir.

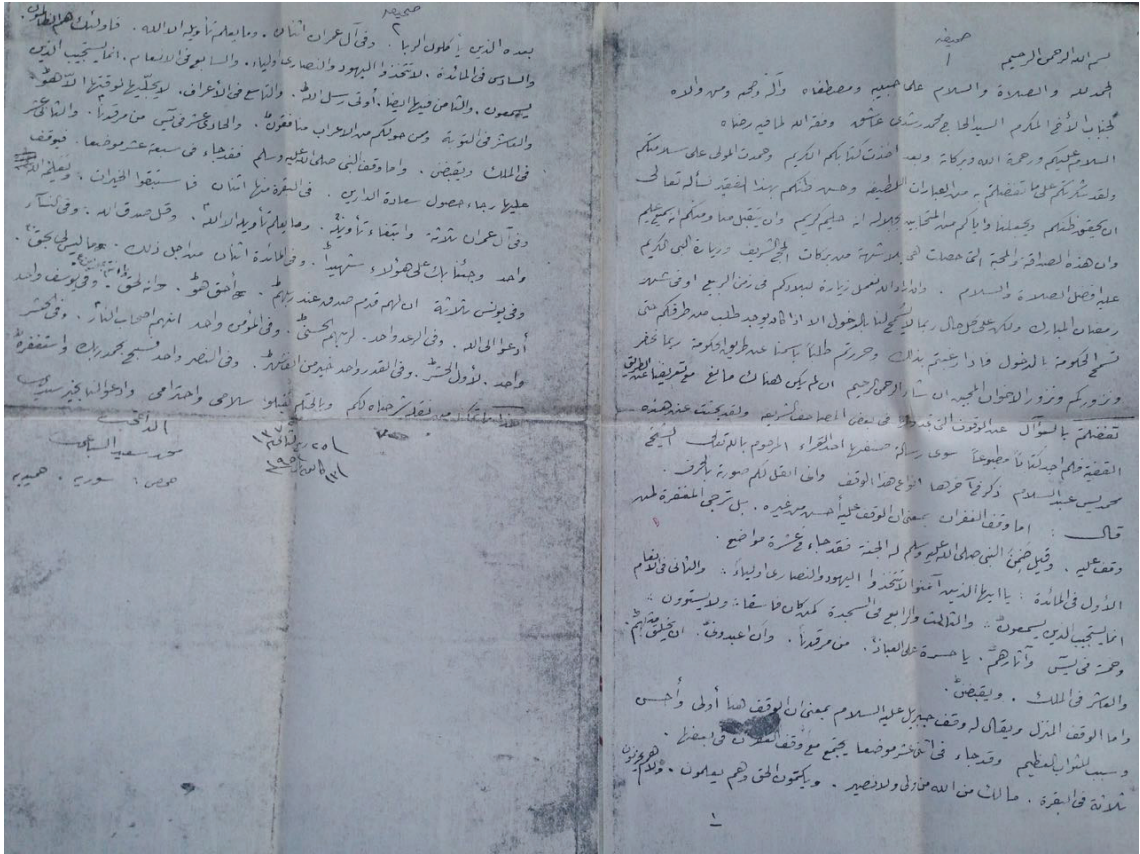

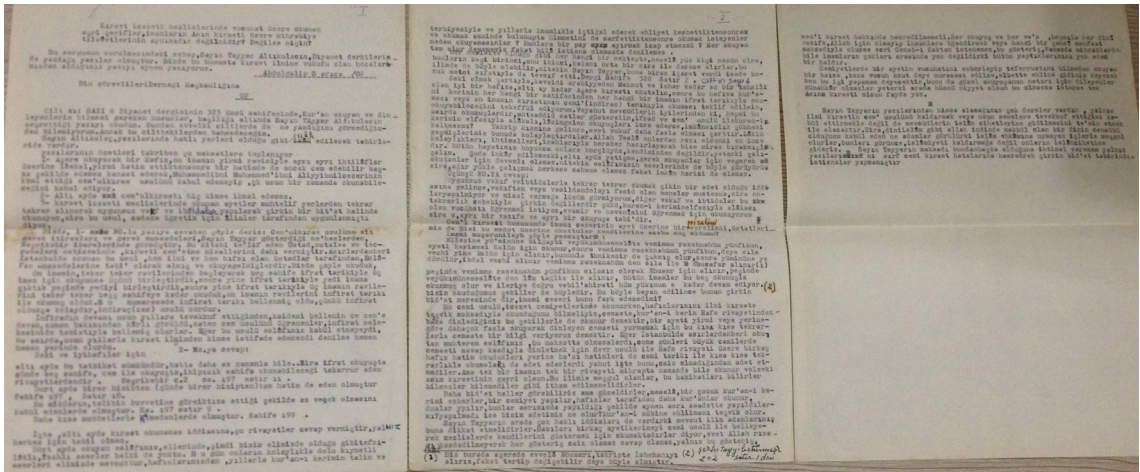
Türk Hava Kurumu'na zekat verilip verilemeyeceği hakkında
Dönemin THK Teftiş Kurulu Başkanı Emekli General Alaaddin Kırıl'a yazdığı bir mektup

Dönemin İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden
Halil İbrahim Şahin'e Kur'an-ı Kerim'in mahiyetine ve kıraat ilmine dair yazdığı bir mektup

Kur'an-ı Kerim'deki bazı vakıf çeşitleriyle ilgili sorusuna
Suriyeli âlim Muhammed Saîd es-Sibâî'nin verdiği 1952 tarihli özel mektup

Kıraatların cem'i (indirac usulü ile okuma) meselesine dair bir mektubu

Muhterem efendim.

Bu kelami kadimde yanlışlarına işaret verilen imlâ hatalarının bir kaçına baktım. Vaktim fazla müsait olmadıgından hepsine bakamadım. Daha doğrusu baktıklarımı kâfi görerek daha bakmağa lüzum görmedim. Secavetlerdeki değişikliğin manâ'yı değiştirmese bazı yerlerde caiz ise her yerde caiz olmaz. Kur-ani kerimin manasını bilen asâp alimleri değişebilir. Fakat olmayan milletler secavetleri vakıfları değiştirirse hatadan kurtarılabilir. Böyle hatalara düşmemek için geçen kur-ani ve alimlerin vez ettikleri usul ve kavağide tabi olmaya mecburuz. İmlâ hatalarından meselâ sureyi

huddaki **أَصْلَاتُكَ** kelimesi **مَنْشَأُ** kelimesi **أَصْلَاتُكَ مَنْشَأُ** kelimesi
Yazması caiz olamaz sebebi **أَصْلَاتُكَ** kelimelerini bir kısım imamlar cemi olarak

أَصْلَاتُكَ okurlar bir takımileride müfret olarak **أَصْلَاتُكَ** okurlar. İmlâ vavlı **أَصْلَاتُكَ** Resimde olursa hem müfret ve hem cemi okumağa

müsait olur. Eğer **أَصْلَاتُكَ** Resimde vavsız olursa cemi okumağa müsaaade etmez. Şu halde yazılması cemi kıraatını yoketmiştir. Sehiv ve devatır olan bir kıraatı yokedecek imlâ

asla caiz olamaz. **مَنْشَأُ** Kelimesinin hemzesi vav üzerine yazılıp vavdan sonrada elif bulunması şarttır. Sebebi bu gibi yerlerde vakıfde hisam ve hamze için on ikişer vecih vardır eğer

مَنْشَأُ şeklinde yazılırsa beşer vecihler olup yedişer vecih yokedilmiş olur. Bir kıraatki resmi hattı noksan yazılması yüzünden yokedilirse O hat elbette caiz olamaz. İdhaf sahife 245 ve 310 ve sair kıraat kitapları kıraatlar ise isnati sahilile sabit devadır kıraatlarındandır. Surei bakaarda

وَالْبَيْنِ sahifesindeki **وَالْبَيْنِ** kelimesi kuran-ı kerimlerde bir şeddeli ya ile yazılır. şeklinde şeddeli yadan sonra bir harfi metyası daha yazılamaz. Kur-anda yazılamaz. Fakat

sair arap kitaplarında yazılabiliyor. Ülemai arap kur-ani kerimdeki bu kelimelerde herfimet ya-sını tefzen okudukları halde hata yazmamışlardır. Sureyi şura ve satta **أَصْحَابُ لَيْكَةِ** yi **أَصْحَابُ لَيْكَةِ**

yazmak caiz olamaz. Zira nafi ibni kesir. İbni amir bu cafer **أَصْحَابُ لَيْكَةِ** okurlar. Binaenaleyh imlâ **أَصْحَابُ لَيْكَةِ** şeklinde olursa her iki kıraatı muhafaza etmiş olur. **أَصْحَابُ لَيْكَةِ** şeklinde olursa

nafi ve arkadaşlarının kıraatı yokedilmiş olur. Bütün mushaflarda imlâ böyledir. İdhaf ve saire 405 iki ayeti bir ayet yazmak veya bir ayeti iki ayet yazmakla işaretlemeğe gelince bu kıraat kitaplarında ihtilâfı yazılı ayetlerde caiz olabiliyor. Başka yerlerde olamaz. Meselâ bu mushafta sureyi kıyamda

فَالْأَبْرَارُ ile **الْأَبْرَارُ** ayet başları iken ayet başları gösterilmedi. ve bunlar ise ihtilâflı ayetler değillerdir. Ancak sureyi kıyamda bir ihtilâflı ayet vardırki oda **لِيَجْلِبَ** dir,

halbuki bu mushafta ihtilâfe dair bir işaret verilmemiştir. Bu surenin ayetleri ise bir rivayette 39 bir rivayette 40 dır. Binaenaleyh bu surenin ayetleri 39 dan noksan deyil iken bu mushafta 38 gösterildi. Böyle bir değişikliğide kimsenin selâhiyeti yoktur. Sair emsalide buna kıyastır. İdhaf sureyi kıyamın evvelinde. Kur-ani kerimin vucuhatının her hangi birinin kur-an olduğuna üç şart vardır. Bu üç şart mevcut olunca sahih ve tevadır-olur. Sahih ve tevadır olan bir kıraatı ise bir fert kaldırmağa selâhiyetli değildir.

فَكَلَّمَا وَقَفَ وَجَدَ نَحْوَهُ وَكَانَ الرَّسْمُ جَمَاعَةً لَا يَتَوَيَّرُ وَصَحَّ إِسْنَادُهُ الْقُرْآنُ فَهَذِهِ الشَّكْلُ الْأَرَاكَانُ

tayyibe sahife 2. bir kıraat her ne zaman nehif vechine kaidesine tevaffuk ederse ve resmi hattide bu kıraatı içine alırsa bu iki şartla beraber resu li aleyhisselâm vasıtası ile cibrili emin ve cenabı hakka istinati sahih olursa işte O kur-andır. Bizim elimizde olan mushafların yazılışları bu üç esasın tetkiki neticesinde yazılmıştır. Kur-ani mübinin elfazi manasının kaididir. Bir ipriğin altında iğne ucu kadar delik olursa zararı yok denilemez. Zira bir gün sonra suyu yok olmuş olur. Kur-ani kerimin tecvid ve imlâsında en ufak bir hata görüldüğü zaman zararı yok denilemez. Denilse şimdiye kadar kur-ani kerim alt üst olmuş kayıp olmuş elden gitmiş olurdu. Ülemai islâm ve kurraların kur-ani kerim hakkındaki tüşdüre riayet ve ihtimamları sayesinde dünyanın her tarafındaki müslüman memleketlerinde müslüman kavimleri arasında kur-ani mübin asri saadetteki varlığını muhafaza ederek bizlere kadar ve bizlerden sonralara da ulaştırılmıştır. Kasti olarak bir harfi ne fazla ve nede eksik kabul edilemez. Bir harfinden bile müddehitler yerine göre mana çıkararak icthadlarına yardım edinmişlerdir. Binaenaleyh. Arzedilen sehivlerden veya yanlışlardan zarar gelmez diyemem zira muhafazasını tekeffüleden ve hem müteaddit tekitlerle tekeffüleden cenabı hakkın kahrile tecelli edeceğinden korkarım. Böyle tehlikeli işlere cesaret hakikatı tam manası ile düşünmemekten ileri gelir. insafla düşünmek isteyen kasti bir sebep görmiyorsa hakikate mutlaka teslim olur. Vesselâm ala menittebeğel hüda.

Mehmet Rüştü Aşıkcutlu
İmza

Aslının aynıdır
4/2/1969

محمد رشاد عاشور تونلي

[illegible]

Halid Mollahüseyin'in (Şu anda IRCICA Direktörü olan Halid Eren)
bir sorusuna karşılık kendisine yazdığı mektup

Âşıkutlu'ya ait yukarıda mezkûr eserlerin hiçbirisi henüz basılmış değildir.

Sonuç

Bu tebliğde, merhum Mehmet Rüştü Âşıkutlu Hocaefendi'yi, kimlik, kişilik, ahlâk, ilim ve eser yönüyle, büyük ölçüde bizzat görme, dinleme ve güvenilir kaynaklardan duyma niteliğindeki bilgi ve belgelere dayalı olarak, mübalağa ve duygusallıktan uzak, mütevazî bir anlayış ve üslupla kısaca tanıtmaya gayret ettik. Burada ana hatlarıyla dile getirilmeye çalışılan hususlarda ayrıntıya inildikçe elde edilecek zengin bilgi ve belgeler istikametinde onun hakkında söylenecek ve yazılacak daha pek çok şeyin olduğunu, hatta az-çok onu tanıyan herkesin anlatacağı birbirinden ilginç birçok gözlem ve hatıranın bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle daha ayrıntılı bir araştırma ile farklı yönleriyle Mehmet Rüştü Âşıkutlu hakkında kapsamlı çalışmalar yapma imkânı, hatta gereği vardır. Ancak, bir tebliğ çerçevesinde özetlenmeye çalışılan temel insanî, dinî, ahlâkî ve ilmî kavramlar çerçevesinde anlatılanların her biri bağımsız birer fotoğraf karesi gibi düşünülüp bir araya getirildiğinde, misyon, vizyon ve aksiyon bakımından nasıl bir örnek insan, ideal müslüman, din gönüllüsü, mürşid ve ârif bir âlim hatta öğretmen profilinin ortaya çıkacağını siz değerli hazirunun takdirlerine havale ediyorum.

Bu sempozyum vesilesi ile Mehmet Rüştü Âşıkutlu Hoca'mızı bir kez daha rahmet, minnet ve şükranla yad ederken, onun yetişmesinde maddî-manevî emeği geçen, başta ebeveyni olmak üzere bütün hoca silsilesine, Kur'an-ı mübinin hizmetinde bulunmuş meslektaşlarına ve öğrencisi olma bahtiyarlığına erip ahirete göçmüş öğrencilerine Cenab-ı Hak'tan rahmet ve mağfiret niyaz ediyorum. Hayattakilere sağlık ve afiyet üzere hayırlı ve bereketli bir ömür diliyorum.

Diğer taraftan bu sempozyumun gerçekleşmesinde maddi-manevi emeği ve katkısı bulunan herkese merhum Âşıkutlu'nun yeğeni olarak en içten takdir, tebrik ve teşekkürlerimi sunuyor, teşrif edip bizleri dinleme lütfunda bulunan siz muhterem hâzirûnu saygı ve sevgiyle selamlıyorum.